

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI ABRAMII
CONFESSORIS, ET MARIAE NEPTIS EIUS: AVTHO.

re Simeone Metapbraſte, qui eam ex S. Ephraem videtur interdum fuiſſe, plerumque
comprehenſus deſcripſiſſe. Eſt hæc hiſtoria multo elegantius Latine
conuerſa, quam illa, cuius author fertur S. Ephraem.

16. Martij.
alii. 29.
Octobris.

Virorum virtutis studioſorum vita, & eorum quæ ab eis ge-
ſta fuerunt, narratio, omnibus quidem, qui pie viuere ſtu-
duerunt, tanquam vtilis & iucunda, ſummo ſtudio eſt ex-
petenda: maximè autem ijs, qui virtutem exercent, & qui
beatam illam Dei mandatorum ſemitam ingredi decreue-
runt. Fiunt enim eis veluti quidam duces itineris, vt quod
ipſi prius confeſcerint, & re ipſa experientia oſtendere poſ-
ſint ijs, qui ſequentur: vbi quidẽ oporteat aliquid remittere
de ingreſſus vehementia, vbi autè rursus gradum accelera-
re & intendere. Sicque certam virtutis viam & facilem illis
faciunt, qui eam aggrediuntur. Quoniã autem ex ijs maximè
inſignis Abramius, nõ ſolum cū eſſet adhuc ſuperſtes, ſed nunc quoque oratione veluti
quadam expreſſus imagine, id plenè præſtare poteſt: res eius nũc à nobis narranda ſunt
pro viribus: vt ſequamur, & quoad eius fieri poterit, imitemur veſtigia eius virtutis.

Abramij
genus.

Hic ergò ſecundus Abraam, & cum primo conferendus, ex nobili quidem radice ger-
minauit ramus nobilis. Nam fuerunt quidem ei parentes clari genere, vita autem illu-
ſtres, & qui diuitijs & gloria mundana ſibi ſummo operè placebant. Cum autè videret pue-
rum ab incute ætate omnem virtutem exercentem, tenebantur quidem vehemèti igne
in eum amoris & deſiderij. Sunt enim talia eorum, qui genuerunt, viſcera: & natura eſt
eis inſitum, vt virtus filiorum maiorem in eis incitet flammam naturalis charitatis &
affectionis. Quamobrèm cum eſſet eorum in eum amor & inſatiabilis, & longè arden-
tiſſimus, deſiderabāt videre fructus pulchri huius germinis: vt cernentes tanquam ima-
gines filij nepotes, ſui in eum amoris ſedarent vehemèntiam, & ſimul ſucceſſioni gene-
ris hoc iacerent fundamentum. Itaque ſtudebant, vt & filius duceret vxorem, & alligare-
tur vinculis matrimonij, & ad præcipuas & maximè illuſtres mundi prouheretur dig-
nitates. Abramio autè nihil horum erat curæ: Nam ea delegerat, quæ parentum animo
planè aduerſabantur: & eccleſiam quidem, tanquam ſponſam quandam, ſibi deſponde-
rat, ei, vt ſolent ſponſi ardentes, noctũ & interdũ aſſidens, & animum ſimul & aures de-
mulcens ijs, qui in ipſa ſunt ad Deũ, hymnis & melodijs: Vnum verò verum honorem,
ad Deũ exiſtimabat profeſſũ. Magiſtratus autè & poteſtates & honorum altitudinem, &
dignitatum magnitudinẽ, & ſi quid aliud mundanũ & terrenum, exiſtimabat omnia lu-
dibriũ & ſcenicã actionem, quæ nihilo melius ſunt affecta, quam ſomnium & vmbra.

Faſtidite ea
quæ huius
mũdi ſunt.

Conſentit
in matri-
monium.

Cum autem parentes inſtarent & vehementiſſimè vrgerent, vt vxorẽ duceret, quin-
etiam mater videns eum differentẽ, ſæpè lachrymas emitteret ex oculis, quæ ſunt certa
ſigna flammæ internæ, & quæ, ſi quid aliud, filij valdè poſſunt animum infringere: ne
ſciret verò egregius Abramius quid faceret, cedit matris precibus & iuſſis patris, & iugũ
accipit matrimonij, vt qui ſciret hoc eſſe vnum ex Domini præceptis, patri & matri pa-
rere. Nam ad illum quoque tranſire honorem pulchrè ſciebat, à quo profeſſum eſt præ-
ceptum: & qui eſt communis omnium & primus pater, & opifex, & præcipua cauſa, vt
ſimus & viuamus. Sed mihi arrigantur omnes aures ad audiendum: iam enim in ani-
mo Abramij incipiunt oriri radij gratiæ. Sex quidem præterierant dies, ex quo perage-
batur conuiuium, & celebrabantur nuptiæ, & canebatur hymenæus: ſeptimo autem, in
quo erat eis ſoluendum matrimonium, ſit res quedam admirabilis, & quæ vix credi poſ-
ſit. Nam ſedebat quidem ad menſam cum ſponſa ſplendide admodũ Abramius, tan-
quam ſponſus re vera in thalamo ſuo: tumultu autem & plauſu rota domus perſtrepe-
bat, menſæque, & conuiuiis erant omnes intenti: occultus autem amator noſtræ ſalutis, &
qui intelligentia percipitur, animarum noſtrarum pronubus & ſponſus Chriſtus, illarũ
ſcilicet, quæ ſunt dignæ thalamis ſuis, dulci quodam radio cæleſtis & ineffabilis ſplendo-
ris ſenſim immiſſo in thalamum, ſuaui & allicienti luce oculos illuſtrauit Abramij, ve-
luti ad ſe accerſens, & ipſum per lucẽ attrahens. Illius enim animæ apertè amabat pul-
chritudinem, & volebat eum collocare in longè melioribus thalamis.

Lux cali-
tus illabi-
tur eius &
oculis &
pectori.

Huius

Huius autem lucis dulcedine summè captus Abramius, vt quæ ei per oculos ad animum affluerat, & ineffabili iucunditate & splendore cor habens repletum, neq; cibum neque potum volebat sumere: sed stabant immoti eius oculi, ad lucis illius speciem intuentes, & apud se optabat, vt citò solueretur conuiuium. Quo quidem vt desiderabat, soluto, & singulis conuiuis domum reuersis, tacitè domo egreditur, à nullo alio, nisi à solo Deo, qui eum vocabat, visus. Et cum circa duo stadia abesset à ciuitate, peruenit ad quandam cellam, quæ pulchrè erat posita ad quietem & silentium. Eam autem, quam iucundè est ingressus? Aliquid enim ei ostenderat, quæ apparuerat visio, quod spectabat ad eius habitationem. Deindè, vt assolet in rebus huiusmodi, cum domi frequentissimè nominaretur sponsus, & essent omnes occupati ad illi inseruiendū, ipse autem minimè adesset, statim recordati sunt parentes prioris filij sententiæ, & illius in Deum propositi, & magnæ aduersus nuptias constantiæ: neque eam rem poterant aliud vocare, nisi apertum secessum. Et idèò scrutabantur, nō theatra solū, & fora, & regiam, & domos amicorum, sed solitudines, & montes, & monachorum habitacula, & sicubi esset aliquis locus aptus ad secessum & silentium. Cum multi ergò vbiq; quærerent Abramium, decimo septimo die postquàm secesserat, inuenitur in dicta cella, nullum habēs, qui simul habitaret, sed ipse solus inclusus. Atque illos quidem, qui ipsum inuenerant, inuadit stupor cōmixtus læritia & tristitia: vt qui lætarentur quidem, quòd inuenissent adolescentem: stuporent autē tam repentinam eius mutationem, & statim ab initio susceptam vitam illam solitariam, & remotam ab omni consuetudine & societate: dolerent verò propter Abramij iacturam, quòd talis scilicet adolescēs sic ante tempus se à mundo remouisset, & rebus quæ ad mundum pertinent.

Clā fugit
sponsam
deserens,

Ingritur.

Inuenitur.

Ille autem cum eos sic vidisset affectos, placidè & benignè eos alloquens: Neque tristitia, inquit, affici oportet, nec admirari: sed Deo potius agere gratias, & eius ineffabili benignitati & clementiæ, qui me sapienti quadam & arcana prouidentia à mundi subduxit nequitiis. Orate ergò, inquit, amici mei & fratres, deinceps orate, vt bonum eius iugum portem vsque ad finem, & nō onus eius leue abijciam: sed semper sequar legem, & illius præcepta & voluntatem. Deindè etiam vehementer rogauit, nē illuc assidue venientes, suum desideratum obturbarent silentium, & impedirent profectum eius ad meliora. Illi quidem cum hæc audijissent & vidissent, sunt reuersi. Ille verò obstructo aditu domuncule, & relicta parua quadam fenestra, per quam panis solū & aqua ei præberetur, soli deceterò orationi vacabat & ieiunio. Cum in his autē esset Abramius, & hanc philosophicam exercebat viuēdi rationem, de eo spargebatur fama in omnes partes, & magna hominum multitudo consuebat ad illum spectandum, desiderans ab illo aliquam consequi benedictionem. Decimo autem anno postquàm secessisset, decedunt quidem eius parentes: ad eum autem deferuntur illorum diuitiæ, & omnium paternarum facultatum fit hæres Abramius. Ille verò, cum iam olim tales curas iussisset valere, cuidam ex suis amicis committit, vt curam gerat hæreditatis, mandans, vt pars eius maxima consumatur in egenos. Quod quidem cum factū fuisset, vt iusserat, & pulchrè profusæ fuissent eius diuitiæ, & opem tulisset multis pauperibus, solutus omni cura fuit Abramius. Nam in hoc ille perpetuò incumbebat, vt eius animus occuparetur in nulla re mundana terrena, sed eum totum haberet ad cælum extensum, semper quæ leuem & sublimem ad spiritalia.

Vacat ora
tioni & ieiunio.

Cum ergò tanq̄ possessionem preciosissimā desiderasset nil possidere, nihil aliud habere sustinuit, præter ea sola, quæ sunt corpori necessaria. Ea autē erāt, palliū & cilicium, quibus erat indutus, & storea ad breuem corporis accubitū, & poculum, quo modicam sumebat aquam. Sed quo magis egebat ijs, quæ pertinebant ad vsum corporis, eo magis abundabat bonis animæ, in orbe virtutū, qui eum circundabat, semper resplendentem humilitatem habens, & charitatem, quas cuiuslibet boni matres esse definiunt. Hinc æqualem quidem cōmuniter in omnes ostendebat charitatē. Proximi autē salutem semper suæ præponebat. Quæ verò ex eius labris procedebant, quam nō poterant animam demulcere, & attrahere ad virtutem? Nam valdè quidem doctè adhortabatur: reprehendebat autē paternè & amanter: mansuetudoq; & gratia vndiq; in eo florebat, internam animi constitutionem perfectè aperiens. Meritò autē admirabitur quispiam eius in certaminibus fortitudinē, & constantiā. Nam cum ante mortē continuos quinquaginta annos transegerit in exercitatiōe, nunquā molliter aut segniter aggressus est labores, neq; quicquam remisit de ei ab initio tradita regula abstinentiæ: sed perindè ac si spiritalis labores recens attingeret, itā ad certamina accedebat quotidie, seipsum in dies superans.

Vestitus
eius & sum
pellex.

Eius fortitudo & constantia.

rans. Non erat autem Dei omninò permittere, vt talis lux sub modio lateret: neq; fieri poterat, vt qui erat huiusmodi, & perindè ac clara quædam & illustri ciuitas, veluti in quodam monte rerum maximarum & pulcherrimè gestarum, positus erat, absconderetur. Nec ergò fuit absconsus. Sed quomodò nupèr ipse Dominus discipulis, ità etiam nūc illorum imitatori desuper apostolicū committit ministerium, & eius honorat virtutem chrismate sacerdotij, & sudoribus monasticæ exercitationis athletica etiam certamina adiungit, & laboribus abstinentiæ præter opinionem & admirabiliter annectit coronas martyrij. Quonam modo autem, deinceps exponam.

Tania vicus gentilium.

Lampfaci, quod est oppidum ad Hellepontū, erat quidam magnus vicus, & frequens populo, qui vocatur Tania. Quoniã autem qui in eo vico habitabant, tenebantur à graui errore gentilium, magna quidem multitudo sacerdotum, & diaconorum ab episcopo ad eos mittebatur: plurimi quoq; ex ijs, qui vitam susceperant monasticã, ab eo constituti erant vici magistri. Sed nemo eos poterat conuètere ab errore: immò pijs potius illi inferebant tormenta & supplicia, neq; erat vllum pœnæ genus, quod non terribiliter eis intentaretur. Cùm ergò dubitaret Episcopus, quidnam oporteret facere, vt qui errabant, errorem agnoscerent, & rem aliquandò cum suis communicaret, venit eis interim in mentem Abramij admirabilis. Tum non expectans ipse aliorū de eo testimonia, eis statim ostendit, quid de illo esset sibi persuasum, dicens: Credite mihi, filij, dicturo teste veritate, quòd in tota vita nunquam mihi contigit videre talem virum, & qui in tanta virtute viueret & pietate. Cùm ij autè, quæ ab ipso dicta fuerant, vna voce confirmassent, ipse rursus: Venit, inquit, mihi in mentè quædã cogitatio: ea est autem, vt arbitror, diuinius cuiusdam prouidentia, eum initiare Chrismate Sacerdotij, & ei tradere vicum, qui est ad Hellepontum. Fortè poterit, opem superna ei ferente gratia, & multos deducere ad agnitionè veritatis. Hæc dixit, & è cathedra statim surgens episcopus, vadit ad beatum Abramium cum vniuerso clero. Et iam solitis dictis precibus postquã cum in Christo salutasset, & osculum dedisset, de vico ei exponit omnia. Præterea autè eum quoquè valdè rogauit, vt illorum susciperet præfecturam. Ille verò cùm primùm quidem Episcopum aduenisse ægrè tulisset, vt qui putaret se esse indignum, ad quem tãtus vir accederet: deindè etiam quæ dixerat, grauius accepisset, propter magnã illam cordis contritionem & moderationem, & quòd fenulla re putaret esse dignum, ea respondit, quæ & tali vitæ conueniebant, & tantæ humilitati: Quis ego sum Domine mi, dicēs, vt sacerdotij tantam subeam magnitudinem, & gratis populus mihi committatur docendus? Sine per Christum, sine me acerbè mea deslere peccata.

Recusat sacerdotij.

Cui rursus Episcopus respondens: Rectè scio, rectè scio, inquit, ò chare fili Abramij, quòd gratia, quæ tibi data est à spiritu, potēs es & verbis & factis. Nè ergò dubitaueris ad munus accedere, quod erit quidem causa tantæ animarū vtilitatis, magnas autem apud Deū tibi conciliabit remunerationes. Ille verò perseverans in prioribus: Sine rogo, rursus dicebat, sine me mala propria deslere. Ille verò respondens, acrioribus eum verbis excepit: Ecce, dicens, cùm mundū, & quæ mundi sunt omnia reliqueris, & quid non laudabile quidem exercueris, quòd nã autè Dei præceptum non accuratè seruaueris: id quod est præcipuū, nescio quomodò imprudens prætermisisti, nempe obedientiam. Hæc cùm ille audisset B. Abramius, oculos suffusus lachrymis, & ex imo grauius suspirans: Quis ego sum, Domine, Domine mi, inquit, (vt rursus repetam ea, quæ dicta sunt) vt de me talem susceperis cogitationè, & me, qui sum vilis & abiectus, sic tota manu contendas at trahere ad tãtam virtutis altitudinè: Episcopus autem: Quoniã, inquit, qui sibi quidem soli viuit, & soli curat, vt res suæ rectè se habeant, sibi soli parat vtilitatè. Alios autè corrigere & animarum sibi creditam curã gerere, quãtum habet emolumentū, & quantum charitatis in Deū indiciū: Quòd autè id sit maius quouis alio cultu creatoris & Domini, adducã tibi illius ipsius testimonium: Si enim diligis me Petre, inquit, pasce oues meas. Quamobrè Deo tantè sunt curæ greges, vt maximū signum in ipsum dilectionis, eorū curam esse statuatur. Talibus cõsilijs, monitis & sermonibus persuasus Abramius, Episcopum ad urbem est secutus. Cùmq; ille in ipso, quæ par erat, peregisset, & sic eum perfectū creasset sacerdotem, & deindè cum toto clero & populo eum deduxisset, propositam illinc viam inijt, multas interim fundens lachrymas, & supernum inuocans auxilium.

Iohan. 21.

Fit sacerdos & abijt ad vicum Taniam.

Rom. 1.

Cum autem venisset in vicum, & eum inuenisset iacentè in profundis tenebris impietatis, & vt dicit diuinus Paulus, gloriã vnigeniti mutatam in similitudinem scu lptilis, sic Deū p̄cabatur in cõtritione cordis: Benigne & clemēs Domine Christe Deus, q̄ es solus bonus, qui es solus patiens, q̄ es solus misericors, qui creasti hominē benignitate ineffabili

qui intelligis in omnia opera eius, & corda & renes examinas, & intelligis eius cogitationes: ne despicias tuum figmentum, opus tuarum manuum, quod male necatur à bellua, quæ percipitur intelligētia: sed libera eos à tyrannide inimici, & da eis veritatis tuæ agnitionem. Tu enim scis, quod non propter humanam gloriam, sed propter animarum salutem suscepi hanc curam & hoc ministerium. Cùm sic ergo esset precatus, & aliquas accepisset pecunias, quæ remanserāt apud amicum, cui curam commiserat facultatum, ex ipsis ædem extruit oratoriam longè elegantissimam. Postquàm autem finitum fuit ædificium, incruentum in eo sacrificium Deo offerebat, & similes prioribus rursus fundebat preces: Collige, Domine, dicens: oues tuas errantes in hanc mandram recenter ædificatam, aperiens eis viam salutis per tuam agnitionem, ad gloriam tuam gloriosi nominis. Tu es enim Deus solus misericordiæ & miserationum, qui non vis mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur & uiuat. Cùm has ei preces obtulisset, & cor deinde vir sapiens confirmasset, & fuisse repletus zelo & desiderio, obiens statuas demonum, eas omnes diruit, & humi euertit, quæ erant verè terra dignæ, soloque cinere & puluere.

Cùm autem post hæc accessissent quidam ex infidelibus, ut illis sacrificarent statuis, & eas precarentur, vidissentque graui casu corruisse, non ignorarunt hostem: statimque correptis lignis & lapidibus, repente in sanctum irruerunt: nec prius cessarunt eum pertere & crudelissimè percutere, quam eum vidissent planè defecisse, & extremam iam agere animam. Recesserunt enim, existimantes eum mox esse moriturum. Ille autem cùm circa mediam noctem recreatus esset ab illis intolerandis doloribus, vix tandem surgens, in templum est ingressus: & cùm se pronum humi deiecisset, flens grauiter, & fronte solum verberans, acerrimo & maximo studio fundebat preces pro illorum salute, ut depelleret impietatis nubem, quæ eos detinebat, & purè adspicerent ad radios veritatis. Manè autem cùm illi ad templum accessissent, non gratia orationis, (Quomodo enim, cùm eorum animi fluctuarent adhuc salo impietatis?) sed ad videndam ædificiorum structuram (erat enim templum benè figuratum, & ea, qua par erat, symmetria constructum, & quod animum & oculos satis poterat lætificare) cùm, inquam, venissent in templum, & offendissent sanctum in eo precantem, priorem rursus sauitiam & rabiem in eum ostenderunt: & cùm eum rursus varijs modis & vehementer cæcidissent, vinculis & funibus omni ex parte comprehensum, trahunt per medium vicum, & in eum omni ex parte lapides niue cadente densiores coniecerunt, ignorantes stulti, pro quali gratia, pro quali pro ipsis precatione, qualem reddiderint ei remunerationem. Ille ergo tunc quidem ab eis relictus est semimortuus, iam à plagis dissolutus & in terram fluxionibus. Cùm autem media nocte ad se rediisset, dicebat: Domine quousque obliuisceris mei in finem? Quousque auertis faciem tuam à me? Quousque opera manuum tuarum despicias, quæ percutunt? Hæc Deo dicebat, & verba mucebat lachrymis. Deinde autem vix tadem è solo surgit, perinde ac si non esset confectus tot plagis & vulneribus, & in dictum templum rursus ingreditur.

Die autem sequenti belluæ illæ Christi inimicæ, cùm illic rursus venissent, & eum orantem inuenissent, ne tunc quidem potuerunt id ferre moderate: sed cū ei plagas priores, aut etiã multo maiores imposuissent, & eum similibus vinculis alligassent & traxissent, procul à vico proiecerunt. In his ergo se tres annos deinceps fortiter gessit Abramius, non fractus, non cedens, nec ulli malè imprecans: sed odio charitatem adiungens, iræ mansuetudinem, maledictis benedictiones, admonens, consulens, adhortans, senes adulescentes, omnem, ut semel dicam, ætatem, ut patres, ut filios, ut fratres, nihilque omninò ostendens, quod sit pusilli & abiecti animi: sed re ipsa implens, quæ sunt diuini Davidis, & inter necessitates & afflictiones meditans præcepta Domini. Propter hæc in ipsum floruit eius sanctificatio. Nam cùm repente conuenissent illi, qui nuper erant impij & infideles, (Est autem hoc Dei omninò, qui docet hominem scientiam, & illius gratiæ in Abramium) omnesque qui illum vicum habitabant, congregati essent, & ut est consentaneum in cœtu multitudinis, sermones omni ex parte haberetur, res Abramij in medium adducebatur, & omnium animi implebatur admiratione. Itaque cùm præ stupore in magnam adducti essent dubitationem: Videtis, dicebāt inter se inuicem, qualia à nobis facta sunt aduersus Abramium: ille autem quàm benignè & clementer in nos se gerit, quàmque fortiter ac generosè tulit mala, quæ sunt illata? Omninò nisi esset verè Deus aliquis æternus & immortalis, qui potest pro laborum meritis reddere remunerationes, non ostendisset tantam pro ipso tolerantiam. Porro autem deorum nostrorum imagines videtis quàm facile & citra vllum laborem euertit, neque vllus ex ijs dijs potuit à se propulsare iniuriam?

Hæc

Extruit ædem ornatis-
simam, & offert incruentum sacrificium.
Ezech. 18.

Dirè cæditur à paganis.

Rursus cæditur atroci-
ssimè & lapidatur.

Itè rursus.

Psal. 118.
Psal. 131.
Psal. 92.

Hæc illi quidem inter se dicebant: Deus autem verbis finem imposuit conuenientē. Ijenim protinūs incitati animis, dixerūt: Adeste omnes, ad huius boni viri genua pro- cidamus, consentientes Deo, qui ab ipso prædicatur. Quæ simul atq; dixissent, concur- rūt protinūs ad templum, tanquā vna lingua & anima clamantes: Gloria tibi Deo ce- li, qui misisti seruum tuum Abramium, vt nos à simulacrorū liberaret caligine. Quod quidem cum ille beatus vidisset præter omnem spem, ineffabili in corde repletus læti- tia, repentē tēpus quoque arripit: & O patres in Domino, & filij, & fratres, inquit, ade- ste, & Deo simul reddamus gloriam, qui tā admirabiliter & arcanē illuminauit vestros animæ oculos: & accipite signaculum spiritūs. Accedite ad ipsum, & illuminemini: & vestri vultus pudore nequaquā afficientur. His verbis coniungit etiā doctrinam veri- tatis. Et cum, quomodo credere oporteat, verbis esset persecutus, eos in filiorū ad optio- nem affiscit per baptismum, cum essent numero circa mille. Et deinceps erat multus in eis quotidie admonendis & docendis. Illi autem tāquā bona terra, & pinguis, & a- quis irrigua, reddiderunt fructus multiplicatos diuinorum seminum. Atque annus qui- dem in his fuit consumptus ab Abramo.

Deindē timens, nē dum in Vici curis versaretur & tumultibus, sibi aliqua re indul- geret ex ijs, quæ ad victum pertinent: cumque iam videret gregem perfectū & absolu- tum in diuinis mandatis, statuit ad priorem reuerti solitudinem. Cum noctū itaq; sur- rexisset, dicebat: Domine, qui es solus bonus, qui solus es immemor acceptæ iniuriæ, qui hanc recens collectam multitudinem soluisti à vinculis aduersarij, & per eā, quam in te habent, fidem tuo colligasti vinculo: conserua hunc paruū tuum gregem inui- ctum ab insidijs dæmonum, eos tanquā armis muni tua protectione, & eum accinge forti tua potentia: te autem propitium ego quoque miser inueniam, quādō iudicium pones in spem, & misericordiam tuam in trutinis. Ad peccati rationem nihil mihi im- putetur à tua benignitate hic meus recessus. Tu enim es occultorum cognitor, & cor- dium examinador, & tu è longinquo cognouisti cogitationes meas, quōd propter te & tuū amorem suscepi hanc peregrinationem: & ecce me subduco ab ijs omnibus, quæ ad victum pertinent, nē si ad aliquid horum, tanquā ad scopulum impegero, in me- dio mari curarum mundanarum subeam naufragium. Atque sic quidem finem acce- perunt eius preces: & cum Dominico signo vicum munisset, & eum Deo commendā- set, se clanculūm proripit ad secessum.

Manē ergō cum de more venissent vicani ad templum Dominicū, vt benedictio- nem Pastoris assequerentur, cumque eum ibi non inuenissent, illos inuasit confusio, mœrorūque & animi ægritudo. Eum igitur diligenter quærūt, non paruam terræ partē obeuntes. Sed reuersi vacuis manibus, cum calidis lachrymis accedunt ad Episcopum, & apud eum deslent, se esse priuatos suo Pastore. Ille autem sauciatus paribus telis ægri- tudinis, eum quoque quærir similiter. Postquā verō & ipse cognouit se ea facere, quæ erant inutilia, (tutō enim propter quietis ac silentij cupiditatem latebat Abramius) tūc, sui cleri accepta parte aliqua, cum venisset ad vicum, primū quidem illorum a- nimos satis consolatur, qui ægreferebant Pastoris absentiam. Deindē cum eos elegis- set, qui erant virtute insigniores: & alios quidem Presbyteros, alios autem Diaconos cō- stituisset, & alios cooptrasset in alios sacros gradus: & ijs veluti quandam tradidisset re- gulam, & formam glorificationis, quæ sit in ecclesia, & eis precatō esset vitam pacatā & à molestia liberam, recedit. Quæ quidem nec diuinum quidem latuerunt Abramū, Sed ipse quoque, cum in eo, in quo latebat, loco hæc per spiritum cognouisset, ab illius vici curis animum liberauit. Nam etsi trahebatur amore solitudinis, curis tamen gregis rursus erat vinctus vinculis insolubilibus.

Cum ergō, quōd ad hæc attinebat, quieto esset animo, & Deo, vt par erat, egisset gra- tias, rursus reuertitur ad vetus illud habitaculū. Et cū ei cōtiguam ædificasset domuncu- lam, & obstruxisset aditum, priori se tradit solitudini. Quænam autem sunt deindē cō- secuta, & quosnam ei tendit laqueos, qui rebus eiusmodi inuidet inimicus, non est præ- mittendum. Erat quidem nox media, cum consuetas preces funderet Abramius: Præses autem tenebrarum, suscepta persona luminis, & eam ipsam lucem esse simu- lans, ad eum emittit vocem, tanquā ex magna multitudine dicentem: Beatus es senex Abrami, verē es beatus: & nemo in rebus diuinis fuit tam perfectus, sicut tu. Ille autem cum rem minimē ignoraret, sed eum illum esse cognosceret, qui decepit primum ho- minem, ei suggerendo, quōd futurus esset Deo similis, & sciret hanc lucem esse veluti quandam escam vanæ gloriæ: Compescere, dixit: te increpat Christus Deus, o maligne.

A me

Ethnici
impij, effi-
piscunt.

Psal. 33.

Baptizan-
tur circa
mille.Abramius
fugit.Presbyteri
& diaconi
&c. crean-
tur in Te-
nia.Fallacia
dæmonis.

Genes. 3.

À me citò recede: absit enim, vt me aliquid aliud esse putem nisi terram & cinerè. Hæc Profligatur sancti viri humilitate. dixit, & in fumum statim fuit dissoluta phantasia luminis, & manifestus fuit actus simularis, & scena abiecit personam. Sic ergò pudore affectus, cum contraria ratione aggregatur: sicut illic per adulationem, ita hîc per timorem cum conans supplantare.

Non multum enim intercessit temporis, & rursus ab eo cernitur manu tenens securim: & videbatur quidem mediæ tracti trabem dissecare, grauius autem concutere & mouere domunculam, & multitudinem in Abramium quasi magno quodam studio cõuocare, & ad summam eum grauius perturbare. Ille autem hîc quoquè rursus idem erat, hostem minimè ignorans. Visione itaque nihil territus, Omnes gentes me circuderunt, sensim apud se dicebat, & in nomine Domini vltus sum eos. Talibus aduersus inimicum carminibus Abramius, talibus armis est vsus. Demonis terrificamenta cõtemnit. Psal. 117. Quid ille ergò? In eum rursus bellum gerit postea, vt qui vehementi igne videretur comburere stercem. Ille autem nihil affectus ea visione, interrito vultu eum inuasit, dicēs: Super aspidem & basiliscum Psal. 90. ingredieris, & conculcabis leonem & draconem. Deinde venit tempus comedendi: & ille quidem solum sibi aquam apponit: malignus autem mutatus in adolescentem, manu tangit poculum, illud conans euertere. Diuinus autem Abramius nihil perterritus, constanti vultu aquam accepit. Vide autem mihi maligni impudentiam. Sæpè repulsus, ne sic quidem recedebat, sed rursus in vnum ex ijs, qui sancto ministrabant, veste & forma seipsum mutans, cum sanctus tunc comederet, lucernam ei apponebat. Deinde etiam videbatur talia canere: Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Psal. 118. Hic autem verè beatus, erat planè surdus, vt qui aures ad hæc obstrueret, donèc sumpsit illud modicum cibi. Post hanc autem paruam corporis curationem, crucis signo munitus: Si beatos, inquit, nõsti eos, qui diligunt Dominum, cur non cessas assidue eis exhibere molestiam? Ille autem respondens, vel inuitus suam confitetur malitiam, & dicit: Quoniam eos bonum exercere video, nec possum pati id videre. Hæc cum dixisset, statim abiit.

Nondum autem quinque dies intercesserant, cum denuò eum aggreditur hic sæuus Infectæ demonum prætigie. hostis cum maligna, quæ erat circa ipsum, caterua, & consuetis suis machinis & importunitate. Videbantur autem funibus domunculam omni ex parte comprehendisse, & totis manibus eum trahere, & se inuicem adhortari, vt fieri solet in multitudine: Vide, te, dicentes, vt eum de propinquo proiciamus præcipitio. Ille autem (O interritum animum, O generosum spiritum) ne sic quidem pertimuit importunum inuentum: sed dicebat, Circundederunt me, sicut apes fauum: & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine Domini vltus sum eos. Hæc ille quidem apud se dicebat. Illi autem cum magno Psal. 117. fugati sunt timore, tanquam egregij alicuius Imperatoris, ne minas quidem solas sustinentes. Atque sic quidem sacrosanctus Abramius, qui ad spiritalis philosophiæ tantam ascenderat altitudinem.

Porrò autem in ijs, quæ de illo narrantur, hæc quoquè addere oportet: quæ, quòd atinet ad admirationem, nulli cedunt ex prioribus, quòd scilicet non solum lætum radium semper è vultu emitteret, etsi non esset robusto corpore, immò à magna abstinentia videretur consumptus, & liquefactus: sed etiam, quòd tempore vltimæ migrationis & resolutionis is rubor, quem habuit in iuuentute, suam non ignoraret naturam, cum adhuc vigeret, & floridus in genis insideret: & quòd est his longè pulchrius, panni, qui Vultus eius semper floridus. bus erat indutus, toto illo tempore, quo se exercuit (in exercitatione autem vixit Abramius quinquaginta annos) non cesserunt prolixitati temporis, nec effluerunt, sed perpetuò floridi ac recentes tegebant sancti corpus. Nunc autem tempus est transeundi ad admirabilem illam narrationem, quæ eius ex Deo zeli, & apostolicorum viscerum, & bonæ affectionis est maximè insigne. Id autem principio quidem tristitia & dolore afficiet auditores: postremò autem multa voluptate, & animi tranquillitate animas implebit: & persuadebit nè desperent homines, etiam si ad summam deducti fuerint improbitatem. Ità autem habet:

Mortuus est Abramij secundum carnem frater: mortuus est autem, vnica relicta filia. Ea verò erat planè infans, & ambobus parentibus orba: mater enim iam antè erat mortua. Illam ergò accipientes, qui ad ipsam attinebant, iam septimum annum agentem ducunt ad patrum, nempe ad diuinum Abramium. Neptem suam sanctè instruit. Qui & fratris iactu, ram consolans, & misertus puellæ teneræ ætatis & orbitatis, supinis eam accipit manibus: & ei attribuit domunculam, quæ erat extra cellam: eamque deceterò prospiciebat ex fenestra: & eam sacras docebat literas, optimamque viam ei indicabat: nec

non confirmabat & excitabat ad certamina spiritalia: ac in summa, puellæ erat veluti quædam aquila, quæ pullum alis sustinet, alleuatque, & portat, & cum eo scindit aërem: sicque eam docebat volare ad virtutis altitudinem. Illa autem, etsi esset ætate tenera & immatura, ad hæc tamen incrementum accipiebat, & maiorem, quàm licebat pro ætate, ostendebat virtutem. Propter quæ toto corde & visceribus exultabat Abramius, non secus, atque pater propter suam filiam: & rogabat, vt sine offensione possit cursum perficere exercitationis. Lætabatur autem omninò, quòd in ea ætate tantum valeret in rebus spiritalibus, & in eis esset adeò studiosa & diligens.

Cùm ea autem esset eiusmodi, & in tanta haberetur admiratione, vbi processit ætate, & iam peruenit ad annum vicesimum, vir quidam habitu quidem monachus, mente autem perditus & sceleratus, lege amicitie accedens ad beatum, cùm eam adspexisset oculis impudicis, turpem quoque ei iniicit amorem cum eo congregandi. Erat autem hoc omninò ars & astus maligni, vt tantam virtutem efficeret ludibrium obscœne libidinis, & sacrosancam Abramij animam superaret per maximam animi ægritudinẽ & calamitatem. Ab impudico ergò amore coacta virgo, seipsam educit extra domunculam, & cum scelerato illo & execrando congressa, acri expleta cupiditate protinus fuit animo saucia: & propter ea, quæ admiserat, vehementer compuncta, seipsam desebat, valde miserabiliter clamans: Hei mihi misera, hei mihi, quæ Dei templum violauit, quæ polluit illam regiam imaginem, quæ inquinauit signum eius manuum. Hei mihi misera, hei omnium infelicissimæ foeminarum, quòd violauit pactum cum Deo conuentum, quòd omne præteritum tempus exercitationis breuissima vendidit voluptate. Hei mihi, quòd omnia, quæ à me antea fuerant ædificata, inania euaserunt & irrita. Quibus oculis ego cælum intuebor, cùm eos habeam excutientes impudicis adspicibus: Quanam lingua Deum precabor, vel quanam labra mouebo ad supplicationem, cùm ea feram inquinata libidinosis & verbis & osculis? Cum quanam autem fiducia accedam ad fenestram, fenestram, inquam, illam, per quam meo gutturi afflucebant dulcia eloquia? Quomodò autem patrum alloquar, quæ transgressa sum illius mandata, quæ non seruaui ei facta promissa, quæ sum improba, scelerata & execranda, corpore, quæ polluta & animo? Hei mihi, quid de me fiet? Quò me vertam? Cur sum adhuc superstes? Vtinàm mors ad me venisset ante libidinem. Vtinàm prius rapta fuisset ex corpore, vt mortis donum haberem puritatem corporis. Nunc autem quanam fontes lacrymarum mihi poterunt tantas sordes abluere? Eam sic acerbè desentem, per eum dolorem malignus arripit ad desperationem, veluti timens, vt arbitror, nè per penitentiam fieret promptiori & alacriori animo, & longè magis & vehementius reluceret, quàm prius. Desperans ergò suam salutem, aufugit in ciuitatem quandam Aesum nomine, quæ aberat duorum dierum itinere: & diuersans in quodam diuersorio, cùm mutasset habitum, & vestem sumpsisset secularem, erat cuius volenti prompta ministra acerbæ voluptatis.

Cùm illa ergò sic se haberet, & sic esset proposita ad lasciuos illiciendos oculos, Abramio quiescenti in interiore cella existit tale somnium: Videbatur ei draco ingentis magnitudinis, & adspectu horribilis, à sua cauerna prorepssisse, & veniens ad eius domunculam, quæ intus erat, columbam deuorasse: deindè rursus suam repetisse speluncam. Ille ergò excitatus præ timore, tristi animo erat, & conturbato: & suspicans illam visionem significare persecutionem aliquam aduersus Ecclesiam, deceterò erat vehementius intentus orationi, rogans, vt ei apertè reuelaretur visio. Non diù autem tardauit euentus: sed tertio die postea videbatur rursus videre illum draconem emeruisse ex eo loco, quem subierat: & cùm ad eum prorepssisset, & eius pedibus caput submisisset, illum quidem protinus esse disruptum: columbam autem, quam fuisse ab eo deuoratum præcedens ostenderat somnium, totam puram & immaculatam è medio eius ventre euolasse. Hæc cùm vidisset, & existimasset visionem significare aliquem lapsum animæ fratris sui, conturbatus & animi ægritudine affectus, prospiciens è fenestra: Maria, Maria mea, inquit, quid est ò filia, quòd tibi tantã attulit foecordiam, vt totos hos duos dies non moueris os ad laudes, non reddideris consuetas glotificationes, non perieris doctrinam, non eloquiorum illorum auditionem, quæ fuerunt melle & fauo ori tuo dulciora?

Cùm hæc dixisset fratris filia, & nihil ab ea audiuisset, (Quomodo enim, cùm illa in diuersorio versaretur in amoribus & comestationibus?) apertè cognouit visionem de ea significare: & protinus grauissimo dolore affectus, & in visceribus supra modum cruciatus, suspirio veluti quodam fumo ex interna flamma emisso, Deum rogabat, vt ea re-

sipl.

Maria ne-
pris eius
corrumpi-
tur. Valde
luget faci-
nus suum.

Desperans
fugit, seq-
omnibus
prostituit.

Somnium
Abrahæ.

spisceret & exurgeret, & rediret ad priorem probæ vitæ institutionem. Nam etsi tunc ignorabat, quomodo abscessisset, & locum, in quo Maria versabatur: quod tamen la-
tenter recessisset, & propter visionem illam, quæ apparuerat, non bonam spem de ea
conceperat. Duos itaque annos DEVM pro ea rogauit. Somnij enim duplex visio, bi-
ennium temporis significabat. Circa finem autem secundi anni reuertitur quidam ami-
cus, qui ad eam quærendam fuerat ab ipso missus, vbinā versaretur fratris filia, & apud
quem, & quomodo, omnia apertè significans Abramio. Ille verò statim nihil cuncta-
tus, sed multum valere iubens & senium, & exercitationem, & silentium, monasticum.
que habitum & incessum, vt liberaret animam à laqueis diaboli, cum vestem induisset
militarem, & in sinum nummum vnum immisisset, (tantum enim erat ei opus) & equum
conduxisset, & cum quamprimum conscendisset, ipse quoque, instar primi Abrahæ, viam
inijt, quæ ducebat ad diuersorium. Nam ille quidem expeditione suscepta aduersus quin-
que reges, l. ot fratris filium seruauit à captiuitate. Hic autem, cum in certamen proces-
sisset contra aduersarium, & cum vi expugnasset, reduxit sui fratris filiam ad priorem
virtutis exercitationem.

Habitu
mutato
abit ad ne-
ptem suā.

Genes. 14.

Cum peruenisset itaque ad diuersorium, nō secus ac venator peritus huc & illuc ob-
seruabat, sicubi posset prædam parumpèr adspicere. Verum tempus ab eo terebatur, &
eam, quam quærebat, non poterat adspicere. Illa enim pudicos tantum vitabat oculos,
quantum contra accurrebat ad lasciuos & impudicos. Cum ergo sic eam non posset in-
tueri, excogitat rem quandam, quæ vel sola potest ostendere magnum illius zelum, &
quemadmodum, vt seruaret animam, à nulla re omnino abstinebat. Amatoris quidem
simulat & habitum, & mores, qui eò peruenerat, vt esset, sicut angeli, propè experts ma-
teriæ: & fingit se amare amore carnali. Itaque sensim accedens ad dominum diuersorij:
Audio, inquit, apud te esse puellā insigni pulchritudine, quæ præest diuersorio, & volen-
tes admittit amatores. Illius igitur ego quoque captus amore, huc accessi. Præfectus au-
tem diuersorij intuens ad canos Abramij, rem verò ignorans, & nesciens quidnam sibi
volens se amare simularet, animo quidem cum abominabatur, & cum magnā damna-
bat impudicitiae & intemperantiae, quod nec in tanta quidem senectute & canitie susti-
neret esse temperans, sed eius mores adeò discreparent ab ætate. Nè autem priuaretur
mercede, quam propter puellam erat habiturus, visum est illi senem prouocare & inci-
tare, atque ad maiorem accendere libidinem, dicens esse quidem puellam elegantem &
pulchram, & alijs foeminis tantum præstantiorem, quantum est rosa lætior cæteris flo-
ribus: nomen autem ei esse Mariam.

Fingit se
tu pi ca-
pti amo-
re.

Nō potest
tenere la-
chrymas.

Hæc cum dixisset dominus diuersorij, audito nomine, Abramius apertè cognouit
hanc esse illam, neque dubitabat amplius. Manu igitur in sinum immissa, & nummo so-
luto domino diuersorij, iubet parari cœnam, & introduci puellam. Cœna itaque opipa-
rè parata, diuersorij dominus ad eam educit puellam, quæ valde erat delicata, mollis &
dissoluta. Quam cum vidisset sic meretricè ornatā Abramius, corde medio fauciatur:
& conabatur quidem cohibere lachrymas, nè actum prodètes, puellam effugarent, ea-
rum tamen minimè poterat sistere fluxionem, victus à doloris necessitate, vnde etiam
guttatim lachrymabatur, in alteram partem conuertens faciem, & à genis repellens la-
chrymas. Vt autem huius rei omnem auferret suspicionem, amatorijs apud eam verbis
vtebatur, annuebatque & suauius arridebat, & alia omnia faciebat, quæ possunt prouo-
care, & ad amorem accendere. Illa autem vicissim Abramio offerebat osculum, & ar-
dè collum eius amplectebatur. Interim verò cum sensim redolentem castorum &
exercitationi deditorum membrorum fragrantiam sensisset, & vitæ prioris esset recor-
data, & boni castitatis, & à quantis bonis excidisset misera, valde lachrymabatur & in-
gemiscebatur, & Væ mihi misera, dicebat, væ mihi, quæ sum implicata tot funibus pecca-
torum. Hei mihi, quid agam? Quomodo me nunc terra nō deuorat? Propter quæ in ma-
gnam adductus dubitationē dominus diuersorij, vt qui nihil sciret eorum, quæ præces-
serant: Maria Domina mea, dicebat, hoc totum biennij tempus iam tecum degēs, nun-
quam te vidi ad rātam adductam tristitiam & animi ægritudinem. Præ dubitatione ita-
que deficio & contremisco, cogitans, vndenam & quonam modo hæc dicere tibi vene-
rit in mētem: Illa autem, tanquam ei causam significans: Vtinam, inquit, duobus annis
antè dececessissem. Sic enim fuisset omnino inter beatas.

Maria
quoque
plorat.

Propter hæc veritus diuinus Abramius, nè ipse euaderet manifestus, deinde aufuge-
ret filia eius fratris, vt quam magna illa morderet pœnitentia, & quæ non amplius fer-
ret cum intueri, cuius præcepta tam apertè contempsisset: & sic aufugeret præda ex me-
ret cum intueri, cuius præcepta tam apertè contempsisset: & sic aufugeret præda ex me-

Aa dijs eius

dijis eius manibus, priusquam totam escam deuoraret, & propterea volens omnem aut ferre suspicionem, petulantiores mores amatoris suscipiens: Reprime, dicebar, o mulier, hæc tristia verba. Non enim idèd huc conuenimus, vt recordareris eorum, quæ fecisti. Et conuersus ad dominum diuersorij: Amice, inquit, affer nobis citò quæ parasti, vt ambo collatemur: è longinquo enim, vt vides, accessi propter ipsam. Lautè itaque exhibito conuiuio, qui totos quinquaginta annos ne sustinuerat quidem adspicere mulierem, & nec panem quidem, nec aquam, quæ sunt maximè necessaria, sumpsérat ad satietatem: vinum bibit, & vescitur carnibus, & conuiuatur cum meretrice. Nam beatum quoquè sciebat Paulum, ad quem ipse intuebatur, & cuius viscerum & zeli contendebat esse imitator, se aliquandò purificasse, & caput etiam rasissè, Timotheum etiam circumcidissè, & ità ne Iudaismo quidèd pepercissè, vt infideles animas attraheret ad pietatè.

Act. 21.
Act. 16.

Abramius
se prodit
nepti suæ.

Cùm sic ergò essent conuiuati, se inuicem manu accipientes, in intimam ingrediuntur domunculam. In ea autem stabat quidam lectus, molliter stratus ad quietem, in quo enim molliter sedissèt Abramius, qui semper terra vsus erat pro strato: Sine, inquit puella, vt tibi soluam calceos. Ille autem iubet prius vestem obdi foribus. Cùmque illa instaret vehementiùs, vt prius solueret calceos, beatus Abramius non sustinuit. Tandem ergò persuasà, cùm ostium tutò clausisset, ad sanctum accessit. Postquam verò eam per manum cepit Abramius, & vidit eam non posse ampliùs effugere, & iam prædam esse retibus irretitam, tunc amatoris personam deponens, & abiciens omnem simulationem, qui intrinsecus latebat, aperit Abramium: & ablato pileo, quem habebat in capite, & grauiter suspirans: Cor meum, inquit, Maria, nescis quisnam ego sim? Non agnoscis cognatum? Quid est, anima mea, quod tibi accidit? Quis est, qui te traxit ad interitum? Vbi nunc est ille angelicus habitus virginitatis? Vbi est vita cruci affixa? Vbi est lachryma compunctionis? Quomodo tantarum virtutum altitudine descendisti ad vltimum barathrum deceptionis? Cur mihi non statim significasti atrocem illam pugnam inimici? Cur non de graui illo lapsu è vestigio triumphasti? Omnino ego & charissimus Ephræm lachrymis & precibus pro te apud Deum intercessissimus. Cur te tantum elongasti à nobis, & cur à te obliuioni datus sum, tanquam mortuus à corde? Cur te adèd cepit desperatio, quæ est maligni hamus ineuitabilis, vt nec tibi quidem peperceris deinceps, sed inuerecundè feceris ea, quæ sunt turpissima, & inimici plagis tuas adieceris: cùm oporteret potiùs exurgere, & propter ea, quæ admiseras, magnam ostendere poenitentiam? Non nosti Dei in nos viscera, & quem admodum nostri curam gerit magis quam mater, vt qui nos velit congregare (idque cùm sæpè à nobis contemnatur, & despiciatur) nõ secus ac gallina pullos suos sub alis? Propterea ergò rogo te, ini viam, quæ ducit ad meliora. Rogo, inquam, per meos canos, per labores propter te susceptos, & illas intolerabiles animi ægritudines, & hunc mœrorem, & confusionem, redi ad priorem viuendi rationem. Concede mihi, vt paululum respirem, & nè cum dolore meâ senectutem transmittas ad inferos.

Maria animo cõsternatur.

Poenitentia vis.

Luc. 7.

Hæc filia fratris dicens Abramius, videbatur furdo canere. Deorsum enim in terram inclinata facie, & præ magno illo pudore eius voce repressa, stabat terram intuens: ex quibus significabatur angor & animi perturbatio. Quamobrem ille eam sic confusam recreans, cum magna lenitate & moderatione: Cur, inquit, o filia, tu mihi non respondes? Nescis propter te tantum iter esse ingressum? Nescis me propter te & propter tuam salutem hæc omnia simulasse, vestem militarem, amorem, esum carniū, quem scis nihil aliud nõsse, præter cellam & silentium? Non est vllum peccatum humanum, pro quo desperare oporteat. Nullum est animæ vulnus adèd immedicabile, quod non curetur, vltum pulchro igne poenitentia. Super me sit tua iniquitas, o filia. Ego pro te Christo reddam rationem. Solum veni mecum, & ad solitudinis reuertamur habitaculum. Ad hæc illa vix humile quippiam & triste, & veluti ægritudine animi emortuum submissè loquitur: Cùm ad te & vultum tuum ne oculos quidem habeam, qui possint intueri, o venerande pater, vt qui sint tecti propter tantum pudorem, quomodo potero ad Deum accedere, à maligno grauiter animo sauciata, & scatens tam multis peccatorum vlceribus? Ille autem verba eius excipiens: Super me, inquit, o filia, sit iniquitas tua, & onus collo meo erunt tuæ actiones: solum reuertamur ad priores nostras habitationes. Ecce enim dilectissimus quoque Ephræm, pudore propter te afficitur & animi ægritudine. Concede ergò nobis, vt respiremus, & ab hoc graui propter te liberemur mœrore. His puella valdè animo contrita, cadit ipsa quoque, non secus ac meretrix illa, ad pedes præceptoris, acerbè deslens, & eos irrigans fluuijs lachrymarum.

Cum

DE S. ABRAMIO CONFESSORE.

279

Cum ijergo ita se haberent, & ille quidem apud eam vteretur admonitionibus, & in bonam terram sic seminaret: illa autem lachrymis quodammodo irrigaret semina, vt fructus cito proferrent, & hinc poenitentiam ostenderet & contritionem, nox iam deducta erat ad matutinum: & ipse quidem fratris filiam iubebat sequi ad montem. Cum illa rogasset autem, quidnam de vestibus, & auro, & argento, & stragulis vestibus deinceps faceret, (erat enim splendide & sumptuose ornata) vt conuenienter diuino praecepto omnia relinqueret, diuinus admonet Abramius, & cum solum sequatur, & contendat ad veras illas vitae futurae diuitias. Ea ergo accepta, egreditur clam e diuersorio: & cum ipsam equo imposuisset, ille praecedebat pedes, equum manu trahens. Cum autem fuissent in monte, mutant ordinem domuncularum: & eam quidem, quae erat exterius, ipse statuit habitare: filiae autem fratris tribuit interiorem. In qua cum se coeuiisset, & fores occlusisset domunculae, illic fuit perpetuo, precibus, ieiunijs & lachrymis delens labes peccatorum animae. Etenim vt quae nuper respiciisset a vitijs corporis, sic ea semper habebat praeculis inferne versantia animam, & admodum acerbè poenitentia conscientiam, etsi Deus saepe ei ostenderet peccatorum remissionem, nec hoc solum, sed etiam eam tanta impertiret fiducia, vt & assidue miracula, & à morbis & vitijs liberationes per eam ostenderet. Propter quae corde laetabatur Abramius, & Deo agebat gratias, quod spe minimè esset frustratus, sed susceptorum propter ipsam laborum fructus ferret suauissimos.

Abramius neptè redit in eremum.

Egregiam illa agit poenitentiam.

Abramius excedit e vita.

Maria obiit

Atque ille quidem cum ad profundam peruenisset senectutem, è vita excedit, & ad aeterna transit tabernacula, ad efferendum corpus magna vndique conflente multitudine, atque eius pannorum & ciliciorum parum quid attrahere vnoquoque contendente, ad cuiusvis boni thesaurum, ad mala omnia propulsanda. Quinto autem anno post illius mortem, moritur etiam fratris filia. Quae cum animam desiderato Domino tradidisset, & iam esset mortua, in sepultura, in eius vultu suauissima quaedam florebat gratia: & illinc quidam micabat radius, apertum signum eius animae splendoris: In Christo Iesu Domino nostro, quem decet omnis gloria, honor, & adoratio in secula seculorum, Amen.

DE S. EVSEBIA VIRGINE HABENTVR QVAEDAM
in Vita S. Rictrudis matris eius Tomo 3. die 12. Maij.

VITA S. HEREBERTI ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS, AVTHORE RVPERTO ABBATE TVITIENSI.

Porro vetustas MS codex hoc loco sic habet: Titulus huius castris: (Tuitiense enim monasterium, prius castrum fuit) Virtute Domini Constantini Maximi, pij, felicissimi, inuicti Augusti, suppressit, domitisq, Francis, in eorum terris Castrum Diuitensium sub praesentia principis sui fecerunt: deuoti numini maiestatisq, duodeviginti haec vota fecerunt.

PROLOGVS AVTHORIS.

TV mihi hoc opus in angaria, venerande pater Marcuarde, imposuisti, quatenus sancti archipraesulis Hereberti vitam virtutibus splendidam, sed prioris, vt tibi videbatur styli rubigine subobscuram, nouo rescriberem stylo, pro gloria & laude Domini nostri Iesu Christi. Ibam quippe alias, quò me scribentem ducebat ardor studij: & idcirco tibi obtemperare, nimirum quasi in angaria seruire existimaui. Cum autem & te instante iugiter, & mea voluntate ad alia tendente, diutius angerer, venit tandem in memoriam illud, quod summus verae dilectionis magister, inter caetera perfectionis euangelicae praecepta congrue, in monte locutus est:

Matt. 5.

Mar. 13.

Et si quis angariauerit (ait) mille passus, vade cum illo & alia duo. Sed & ille Simon Cyrenaeus in mentem venit, quem, sicut Euangelista testatur, praeteruentem angariauerunt, vt tollerent crucem Iesu. Denique exemplum eiusdem, qui crucem quidem Iesu tulit, sed non ipse crucifixus est: & hoc ipsum, quòd crucem non suam baiulauit, inuitus & in angaria fecit, vehementer Christianum hominem redarguit, quicumque ille est, qui Christi vel sanctorum eius labores ita praedicat, vt non collaboret imitando: & hoc ipsum

Aa 2 quod

Secundus
Christus
& sancti
eius.

quod prædicat, magis ex præcepti necessitate facit, quàm ex pio mètis desiderio. Acquie-
ui igitur, & omisso interim cursu proposito, diuerſi huc, nō iam inuitus, sed bonam ha-
bens voluntatem, si spiritus patris nostri Dei, quid vel qualiter loqui deberem, suggere.
re dignaretur. Ecce habes quod iussisti: immō ad quod agendum me magis rogando,
quàm iubendo compulisti: tu ipse iudicato, vtrum id efficiendo quicquam profeceris:
id est, vtrum prioribus scriptis, quæ non tibi satisfaciebant, hoc posterius scriptū ad adi-
ficationem audientium magis an minus idoneum sit. Porro me & apud Deum cōscien-
tia testis, & apud eos, qui audire vel legere dignabuntur, præfens epistola excusare pote-
rit: quia non quasi mihi ipse placens, prioribus me scribendo superposui, sed postulanti
tuæ charitati placere cupiens, obediendo supposui. Dignum quippe te, cui obaudire de-
berem, existimaui, licet monasticam sub tuo regimine militiam professus nō fuerim,

De ortu B. Hereberti, & qualia illo nascente signa diuinitus apparuere.

Cap. 1.

16. Martij.

Quando factus sit Archiepiscopus.

Psal. 67.

Eo nascente, lux cælitus spargitur.

Somnum patris eius.

Nno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi nongentesimo uo-
nagesimo nono, Romanorum regēte imperium Ottone tertio, in signi
metropoli Germaniæ Colonia Agrippinæ pontifex à Deo datus est
sanctus Herebertus, vixitque in eadem sede laudabiliter annos vigin-
titres, menses duos, dies ferme vigintiduos. Huic donum gratiæ, quod
daturus erat ascensor cæli, de quo scriptum est: Ascendens in altum,
captiuam duxit captiuitatē, dedit dona hominibus: in ipso eius ortu

præsignare dignatus est. Denique cum noctū materno funderetur ex vtero, lux immen-
sa cælitus in loco effulsit, quam & dormientes nonnulli, oculis cordis: & vigilantes, ocu-
lis viderunt corporis. Dormiens erat pater eiusdem infantuli, & cum eo quidam ex ami-
cis, Iudæus tamen, qui tunc venerat ad eum pro consuetudine colloquij, siue negocij fa-
miliaris. Hi ambo dormientes hora ipsa, qua in lucem prodibat felix puerperium, vnum
idemque vident somnium: & euigilantes, continuò loquebantur ad alterutrum, quasi
propriū singuli narraturi visum, quippe qui nescirent cōmune fuisse, vel vnū. Nar-
rauit prior is, qui propter familiaritatem aduenisse iam dictus est, & deinde ipse pater,
familiās id ipsum, & non aliud se vidisse, vehementer admirans restatus est. Erat autem
huiusmodi somnium: Cubiculum in quo mulier decubere proximaq; partui nō ig-
norabatur, à frōte aperiri, admissumque iubar insulsiſse velut solis meridiani. Porro vi-
gilantes eadem hora circa parturientē de mōre aderant sexūs illius personæ sedula, &
ipsa corporalibus, vt iam dictum est, oculis viderunt miraculum cælitus infusæ clara-
tis. Adhuc enim loquebantur illi somnium, quod viderant, miraculum & felicitatem
partūs non vanis præfagiendo cōiecturis: cum ecce vna ex illis gaudio & pauore simul
attonita, bonum patri nunciauit nuncium, videlicet elegantis filij exortum, & in ortu
eiusdem editum miræ suauitatis & circumfusæ magnæ lucis diuinum miraculum.

Quod lucis inuisibilis, qua illuminandus erat, signum fuerit visibilis lux, quæ illo nascente in domo refulsit. Cap. 2.

Iohan. 1.

Genes. 27.

Ecclesia Colonien-
maximè
flore.

Iudæi de
Hereberto
præfagiū.
Psal. 111.
Luc. 2.

HOc igitur quis dubitet conferendæ illi gratiæ fuisse signum, significans quòd
copiosius illuminaret illum lux vera, quæ illuminat omnem hominem veni-
entem in hunc mundum? Et quidem si sola illi conferenda fuisset lux gratiæ
spiritualis, quam Iudaica cecitas nescit, rectè forsitan cuius incredibile vide-
retur aut indignum, Iudæum participem exitisse eiusdem somnij luminosi, quod pa-
ter Christianus videre meruit. At ille electus & gloriosus filius lucis, fulgere habebat &
interiori dono luminis æterni, quod Iacob simplex maximè oprauit: & exteriori pro-
uentu gloriæ temporalis, quam venator Esau solam quesiuit ex benedictionibus pater-
nis. Quis enim nesciat splendorem magnæ ecclesiæ Colonienſis, quantum illis præci-
pietate temporibus splenduerit etiam in facultatibus & honoribus seculi? Cum ergo tan-
tæ sedi præesse deberet, & super tale tantumque candelabrum exaltanda esset hæc lucer-
na Domini, habendo tot facultates, habendo nomen etiam & ius eximium apud fasti-
gium terræ, sicut sequens narratio declarabit: non indignum videri debet, quòd Iudæus
quoque præfagium futuræ claritatis eius acceperit, qui & patri eiusdem dixit: Certissi-
mè noueris, quia quod nascitur tibi, te ipsum iucunditate replebit, suosque natales ma-
gno sui nominis splendore illustrabit. Hoc dicere potuit ille, solam respiciendo lucem
vel gloriam seculi: Christus autem lux vera & gloria patriæ cælestis, mirabile eius præfa-
gium mirabiliter adimpleuit. Nam qua nocte, illo de virgine nato, exortum est in tene-
bris

bris lumē rectis, & pastores super gregem suum vigilantes claritas Dei circūfulsit: ipsa no-
 ēte, immō sub ipso lucis sequentis crepusculo, inrer Missarum sacra solennia, quorū hęc
 prima vox est, Lux fulgebit hodiē super nos: consecratus est pontifex, veri baiulus lumi-
 nis, eorumq; sortitus ministerium, quibus dictum est: Vos estis lux mundi &c. Quis du-
 bitet hoc euenisse per prouidentiam siue ordinationem Domini, eadem cura vel gra-
 tia, qua memoratum signum eo nascente premisit: Verūm de hac re suo loco plenius di-
 cendum erit.

*De materno genere eius, & ut stirps, vidē talis nasciturus erat è captiuitate, Deo prou-
 dente, redempta fuerit. Cap. 3.*

TAli, vt dictum est, cum præfagio puer hic, beate prædestinationis filius, in Vuor-
 matia Galliarum vrbe ortus est. Porrò illuc, scilicet in Gallicum Vuormatię
 territorium, genus eius maternum de fonte Alemannico casibus aduersis deri-
 uatum fuerat. Siquidem auia eius materna nomine Emma, Regiboldi nobi-
 lissimi Alemannorum comitis filia exiit, & ab Hunnis deprædantibus è castro patris cū
 duabus sororibus extracta, atque in prædicta vrbs territorio captiua violenter abducta
 est. Quam vir quidam nobilis vt vidit, protinus instinctu Dei, sine quo nec passer vnus
 in terram cadit, formam captiuae liberalem miseratus est, eamq; redemit. Quid mul-
 ta: Prouidente Deo, vt radix seruetur, de qua nasciturus esset fructus, qui permaneret
 in acquisitione salutis, pater eius puellę, dum fortē pergeret ad curiam Imperatoris, in
 domo eiusdem viri nobilis hospitium habuit. Illic inter multa colloquia filiam reco-
 gnouit, gratulatus est, eamq; viro, qui redemerat, postulanti coniugem, cum dote mul-
 ta tradidit. Ex illis nata nuptijs sancti huius mater est. Hoc idcirco non præterire libuit,
 quia non nihil spectat ad laudem & gloriam Dei, quod amaritudo illa tantis superata
 est benedictionibus dulcedinis, vt redempta captiuitas, talem tantumq; partu ederet
 ciuem cali.

*Vt apud Hildebaldum Vuormatię præfulem per Dei gratiā in sacris discipline ecclesia-
 sticę studijs profecerit. Cap. 4.*

Igitur prospiciente proposito Dei, qui & ante tempora secularia sanctos omnes
 præsciuit & prædestinavit, conformes fieri imaginis filij sui, & in suo quenque tem-
 pore vocauit, iustificauit & magnificauit: hic sanctus præscitus, vt nasceretur, vo-
 catus est, non solum vt per baptismi gratiam iustificaretur, verum etiam vt honore
 pontificalis gratiæ magnificaretur. Huius nimirum magnificentię preparatio in eo ex-
 titit, quod in eadē ecclesia Vuormatiensī studijs liberalibus traditus est. Tanta quippe fa-
 cilitate diuinę pariter & humanę philosophiæ fluente potauit, vt dubitandum non ef-
 fet, cum intrinsecus doctorem habere illum, de quo Apostolus dicit: Ego plantaui, Apol-
 lo rigauit, Deus autem incrementum dedit: maximē quia cum spiritu scientiæ claresce-
 bat in eo spiritus pietatis & timoris Domini, à quo sanctus omnis ad sapientiam ascen-
 dere incipit, sicut scriptum est: Initium sapientiæ timor Domini. Hoc perpendens vir ve-
 nerabilis Hildebaldus, qui tempore illo pontifex erat eiusdem ecclesię Vuormatiens. &
 prudentem adolescentem cognoscens ex studijs ipsius, sicut scriptura dicit: Ex studijs suis
 cognoscitur puer, vtrum munda sint opera eius, gaudebat in eo, spe bona reputās, quod
 homo hic utilis foret sanctę ecclesię. Erat nanq; idē pontifex eius beneuolentię, quā in
 propheta spiritus sanctus insinuās: Dicite, inquit, iusto, quoniā benē, quoniā fructum ad-
 inuentionū suarum comedet. Et in euangelio Dominum dixisse nouerat: Messis qui-
 dē multa, operarij autem pauci. Rogate ergō Dominum messis, vt mittat operarios in
 messem. Itaque sanctę ecclesię prospectum esse cupiens, & in ea, cui præerat, sede iam
 paratum sibi à Deo sperans successorē, benē agentem condigna laude confortare stu-
 debat. Deniquē defuncto tunc temporis eiusdem ecclesię præposito, protinus hunc
 subrogauit. At ille sanctus & verus, qui habet stellas, qui ambulat in medio
 septem candelabrorum aureorum, in alio firmamenti sui loco stel-
 lam istam figere, & super alterius ecclesię candelabrum
 lucernam istam ponere disposuit.

Quomodo per bonam famam Imperatori Ottoni innotuerit, & archicancellarius effectus: suasusq; ab eo, presbyterij gradum cum socio Brunone ascenderit. Cap. 5.

Proinde ut longius innotesceret, qui longius erat expetendus, Otto Romano. Prou. 21. rum Imperator tertius, de viro illustri, quis vel qualis esset audiuit, & inclinante cor eius Deo, sicut scriptum est. Cor regis in manu Dei: adeo viri probitas illi complacuit, ut cum suo lateri sociaret, primumque cancellarium sibi constitueret. A quo etiam persuasus hic beatus, iugum Domini, scilicet presbyterij honorem, alacriter suscepit, socio Brunone, qui postea Romani dignitate pontificij functus est. Matt. 8. Attamen tunc idem Bruno, ut presbyter fieret, non citò acquieuit, humiliter excusans veluti maiorem suis meritis accipere gratiam. Sanè uterque laudabilis, & hic qui animo alacri citò acquieuit: & ille, qui primò stupefactus, rem arduam refugere tentauit. Nam & Centurio, qui dicenti sibi Domino, Ego veniam, & curabo puerum tuum iacentem in domo paralyticum: respondit, dicens: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus: statim ab eodem Domino secundum fidei suæ humilitatem laudatus est: & Zachæus, qui dicente illo, Zachæe, festinans descende: quia hodiè in domo tua oportet me manere: statim festinans descendit, & ex cepit illum gaudens: secundum charitatis suæ lætitiā dignus iudicatus est, cui diceret Dominus: Quia salus hodiè huic domui facta est. Verum hic quoque, qui presbyteratus officium rogatus citò, ut iam dictum est, subiit, adhuc excellentiorem pontificij gradum postmodum sibi oblatum suscipere humiliter recusauit. Defuncto namque paulò post Ecclesiæ Vuirzeburgensis Episcopo, optabat Imperator ut illi subrogaretur. Recusauit, ut iam dictum est, indignum se profitens, & in fratrem suum, nomine Henricum, tantumquam seipso longè digniorem, mox eandem transferri obtinuit electionem. Factumque est, & frater eius ecclesiæ iam dictæ præfedit: ipse autem in humilitate & dilectione sua, præfinito sibi à Deo, tempori & loco seruatus est. Interea Romano pontifice defuncto, iam dictus Bruno sedem sortitur Apostolicam, agnominatus Gregorius, vixitque in ea annos ferme duos, & menses nouem, vndecimus supra Brunonem alterum, qui & nonus Leo dictus est. De isto, qualiter à Romanis Imperatori rebellantibus, primò expulsus, ac deinde veneno peremptus sit, quoniam ad rem præsentem minus attinet, nunc omittentes, potius propositum prosequamur.

Vt à Colonienſi populo facta concordia, in Archiepiscopum electus sit. Cap. 6.

NON multo post Colonia metropolis vidua facta est, defuncto Energero eiusdem ciuitatis Archiepiscopo. Ecce autem dum eligere conantur successorem, sciderunt vnanimitatem, clerusque & populus grauiter dissentiebat ab inuicem. Nam alium clerus, aliumque sua electione poscebat populus: & intantum processit partium diuersarum conflictus, ut propè ad arma concurreretur. Itaque velut absente Iesu, nauicula in medio mari iactabatur fluctibus. Sed laborantibus velocius succurrit ipse, & venit ad eos supra mare. Nam is, quem non probante populo clerus eligebat, videlicet Vuezelinus, domus sancti Petri præpositus, repente silentium flagitans, per voluntatem Dei sic omnes alloquitur: In causa ista, Patres & domini, non sua singuli, sed pariter ea querentes, quæ Domini sunt, melius quoad possumus ineamus consilium. Nam præesse vobis nec ipse cupio, nec alteri inuideo: sed in hac re liber ab utroque, scilicet inuidia & ambitione, aliū vobis notum designo, qui dignus sit, videlicet illustrem Herebertum, valentem secundum Deum & secundum seculum, ut potè Christo deuotum, & Imperatori charum. Soluamus ergò litem, in huius dignissimi concedendo electionem. Vix ille hæc dixerat, raptimque ex ore eius, Herebertum vniuersa turba conclamabat. Vna omnium vox, vna voluntas, quos catenus discordantes, nunc miro modo in vno absente homine vinculum pacis alligabat. Ità Domino imperante, cessauit ventus, & tranquillitas facta est. Cuius verò tranquillitatis tam celerem euentum magis memorabilem nobis facit aliorum temporum siue locorum nonnuncquam audita vel visa tempestas, vbi quodammodo dormiente siue absente Iesu, non antè motus maris sedatus est, quam multus animarum, immò & corporum rerumque cæterarum periret ac profligaretur numerus. Nimirum iusto Dei iudicio propter peccata in habitantium, vbi tale quid accidit, ascribendum est. Nam quòd nauicula Colonienſis Ecclesiæ, dum illis discordiæ fluctibus iactaretur, tam citò, nè ad arma perueniretur, subuentum est, misericordiæ diuinitatis ascribi debet. Porro meritum beati viri in hoc quoque euens ad stipulatio est, quòd oblato ad electionem nomine ipsius,

Nota insignem probitatem huius Vuezelini.

Herebertus electus episcopus Coloniensis.

ipſus, animoſa cleri & populi diſcordia quieuit, & pax reddita eſt. Subtiliter nanque at-
 tendentibus res ipſa loquebatur, quòd mitteret illum princeps pacis, lapis angularis, & pax noſtra
 Chriſtus, qui fecit vtraque vnum: qui inimicitias interfecit in ſemetipſo, & per ſanguinem ſuum
 pacificauit omnia, quæ in cælis & quæ in terris ſunt.

*Vt pro electione eius Imperator gauisus ſit, & quàm ſapienter electionis eius
 gratiam acceperit. Cap. 7.*

Igitur cum præſentia Domini electio memorabiliter celebrata eſt ſerui fidelis, &
 hæc tam à Deo quàm ex hominibus continuò teſtimonium laudemque habere
 meruit. Siquidem & Imperatoris ſuprà memorati cor iam tetigerat manus Domi-
 ni, vt per hunc virum ſedaret iam fama compertos ſibi motus ciuitatis diſcordan-
 tis. Nam & cum pecunia tentaretur ab alio, quem (vt iam ſupradictum eſt) acclamauerat
 diſſenſio populi: ipſe reſponſum differens, cõtempumque oblatæ pecuniæ diſſimulans,
 hæc interim à territorio Beneuentano, vbi tunc temporis commanebat, manu propria
 beato vero ſcripſit, tunc Raucennæ cum ciuitatis eiufdem antiſtite iuſſa ab Imperatore
 negocia peragenti: Otto Imperator Auguſtus ſola Dei gratia, Hereberto Archilogothe
 tæ gratiam & Coloniam & pallij cubitum vnum. Vbi verò Colonienſium adfuit lega-
 tio, viri complures honorati, tam de clero quàm de populo, & qui in vtroque ordine vide-
 bantur præſtantiſſimi, cum quibuſdam de principibus terræ maximis, electionem coram
 depromperunt perſonæ talis. Tum verò vehementer exhilaratus idem Imperator, pru-
 denti conſilio ciuitatis grates non minimas egit: quia quod ipſe optabat, quodque optimū
 ſibi videretur, hoc ipſi quoque ſentirent, & eligerent vno eodemque ſecum ſpiritu. Ità
 prorsus euidenter huic oſtarius aperuit, intraturo in ouile ouium, pacificans cunctos in
 electione eius, vt nullum fieret obſtaculum. Hæc omnia vir laudabilis reuera ſapienter
 accepit: qui interea petens eccleſiam, ſtratusque ſolo, gratiarum cæleſtium largitori Do-
 mino Deo toto mentis affectu grates egit, non vtique pro gloria temporali exultans, ſed
 ſuperne benedictionis munus adorans. Quomodo enim non gauderet, qui ſe tam cui-
 dentibus experimentis Deo curæ eſſe perſpiceret: Imitatus nanque eſt ſanctum regem &
 prophetam Dauid, qui cum auდიſſet ſermonem Domini, per prophetam Nathan dicen-
 tis: Cumque impleueris dies tuos, vt vadas ad patres tuos, ſuſcitabo ſemen tuum poſt te,
 quod erit de filiis tuis, & ſtabiliam regnum eius: ipſe ædificabit mihi domum, & firmabo
 folium eius vſque in æternum &c. Ingreſſus eſt & ſedit coram Domino, & dixit: Quis ego
 ſum Domine Deus, & quæ domus mea, vt præſtares mihi talia? Et ſubiunxit: Nunc igitur
 Domine, fermo quem locutus es ſamulo tuo ſuper domum eius, confirmetur in per-
 petuum, & fac, ſicut locutus es. Hæc & cætera cum diceret rex fortis, ſapienter & humilis,
 exultabat, non vtique pro temporali memoria domus vel templi manufacti, quod fili-
 us eius Salomon facere habebat nomini Domini: ſed pro æterna Chriſti, ſui ſecundum
 carnem filij, & Eccleſiæ gloria, quam in illius Salomonis filij ſui & templi eius figura
 prophetico ſpiritu intelligebat. Hoc nimirum exemplo & hic beatus egit, & agere de-
 bet omnis, qui vocatur à Domino, vt domui Dei rector, ſiue ouibus Chriſti paſtor præ-
 ſit: non humanam gloriam, ſed diuinam amplectendo gratia: quia profecto magna gra-
 tia, paſtorem & epiſcopum eſſe animarum, computanda inter dona maxima, quæ dedit
 hominibus aſcendens Chriſtus in altum. Nam & Apoſtolus cum dixiſſet: Qui deſcen-
 dit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper omnes cælos, vt impleret omnia: & ipſe dedit quos-
 dam quidem Apoſtolos, quosdam autem prophetas: alios verò euangelistas: ſecutus eſt
 & ait: Alios autem paſtores & doctores ad conſummationem ſanctorum. Recte igitur
 & ſapienter hic pro collato ſiue conferendo benedictionis & paſtoralis gratiæ munere
 grates egit.

Imperato-
ris literæ
ad Here-
bertum.

2. Reg. 7.

Quid agen-
dum illis,
qui ad di-
gnitates
vocantur.
Ephes. 4.

Quàm liber ab ambitione fuerit, & de morte Argentinenſis Epiſcopi. Cap. 8.

Iam de ambitionis vitio quàm liber ab illo fuerit, cum tota eius vita indicio ſit, il-
 lud quoque memorabile teſtimonium, quòd 8. Idus Iulij, que dies ſancti Kiliani mar-
 tyrio erat celebris, cum creari deberet Archiepiſcopus, differri in craſtinum præo-
 ptauit, propter præſentes exequias lugubres, quæ ibidem agebantur, Strasburgenſis
 Epiſcopi: videlicet ne alijs lugentibus & flentibus, ipſe ridere videretur cum ſuis, memor
 ſcripturæ, dicentis: Hæreditas ad quam feſtinatur in principio, in nouiſſimis ſuis benedi-
 ctione carebit. Et reuera dolendum erat pro exitu eiufdem Epiſcopi: quia videlicet
 terribiliter acciderat, præeunte ſigno non bonæ æſtimationis. Nam cum ille mitra

Prover. 29.

Episcopi
Argentini
sis leuitas
in Missæ
sacrificio,
quã diui-
na vltio
secuta est.

redimitus, Missarum solennia celebrare ingrederetur, vbi se ad populum vertit, dicturus de more, Pax vobiscum: Imperatorem intendens, tanto risu solutus est, vt funditus oblitus esse videretur, ad quid se conuertisset. Vt verò ad prandium ventum est, cunctis pariter confidentibus, percutitur morbo pleuretico, interque manus ad proprium delatus hospitium, die decimoquarto reddidit spiritum. Viderat autem ante annos septem, vt solitus erat narrare, visionem: videlicet adstitisse sibi fenem quẽdam, veste purpurea pontificali que redimitum infusa, qui se profitens esse Kilianum. Tale, inquit, ille mihi profudit oraculum: Age per hos septem annos, qualia Episcopum decent opera: quia non longius tibi à Domino vitæ spatium positum est. Quomodo cunque ille visionem acceperit, qualitercunque se præparauerit, qualiscunque in illa hora suæ mortis inuentus fuerit, rectè nimirum sapienti huic talis, vt prædictum est, illius exitus meditationem mortis renouauit vel auxit, magnumque fuit temperantiæ eius indicium, quòd pro tempore flendi, differendo sibi vel suis tempus gaudendi, tristibus exequijs priuatus interesse maluit.

Quanta cum humilitate Coloniam venerit, & quando consecratus fuerit. Cap. 9.

Ephes. 4.

Hereberti
in signis
humilitas.

Hebr. 11.

Consecra-
tur episco-
pus.

Luc. 2.

ET quidem Beneuenti pontificalis ei honor datus est 7. Idus Iunij: Et exindè Romanam profectus, pallium ab Apostolica sedis præfule accepit: sed ciuitatem Coloniam ingressus est, & in sede sua sedit die, quæ apud Christianos non incognita est, scilicet in vigilia Domini. Quòd cum accederet, iamque in vicino adesset, dignum memoria est, qualiter Apostolicæ doctrinæ recordatus est, qua dicitur: Obsecro autem vos ego vincetus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine. Nam verè humilis & mansuetus, pallio missionis Apostolicæ præmissis, ipse indutus linea, discalceatusque, lento pede securus est, cum frigus hyemale pro tempore calceatis quoque permolestum esset. Attendebat etiam vocationem suam, quòd nõ ad regna gentium, sed ad ministerium vocaretur sanctorum Christi discipulorum. Et quantum ad insignem iam veniret suam ciuitatem Coloniam, tali schemate consistebatur cum beatis patriarchis, quorum Apostolus meminit, quòd peregrinus & hospes esset super terram, patriam se querere significas meliorem, id est, caelestem, & eam, quam parauit illis Deus, ciuitatem. Venit itaque duce spiritu sancto, spiritu humilitatis, cum animo contrito, nõ tamen absque sancto & spiritali gaudio, & sicut superius iam prælibatum est, ipsa nocte gaudij sui, scilicet natalis Domini, consecratus est inter Missarum solennia, quæ ex more celebrabatur paulò ante vel circa ortum diei. Venerant quippe ad hoc ipsum cum eo plures episcopi. Iam verò in illa consecratione eius quis diuinam ordinationem non miretur? Quis non vereatur hinc altitudinem consilij diuini, quo ita fieri complacuit? Denique totum illud officium matutinum sanctis pastoribus omnium Christi spiritus sanctus composuit, quorum nimirum mysticum exemplar pastores illi fuerunt, qui nocte illa vigilantes & custodientes vigilias noctis supra gregem suum, circumfulgente se claritate Dei, nuncium bonum, gaudium magnum nati Saluatoris, quod à sanctis angelis primi audièrant, videre meruerunt, sicut sanctum eiusdem Missæ narrat euangelium.

Esa. 61.

Luc. 4.

Cuncta nimirum eiusdem officij partes, pastorum Ecclesiæ voces sunt, qualis rationabilibus curæ suæ ouibus personare debent, natum de virgine pro salute mundi saluatorem. Planè nisi legentium vitandum esset fastidium, promptum erat exponere patres singulas secundum eiusmodi sensum. Vnum tamen est, quod iure non prætereundum sit, videlicet propheticum capitulum, quod in eodem officio lectionem Apostolicam ex more præcedit: maximè quia huius sancti pastoris personæ locus ille miro modo sese accommodauit. Denique dum in consecrando illum, episcopi duo codicem euangeliorum super caput ceruicemque eius tenerent, reuoluto mox eodem codice versiculus iste primus occurrit: Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me: ad euangelizandum pauperibus misit me. Propheticum nanque hinc Esaia capitulum euangelicis literis hoc modo insertum est: Et regressus est Iesus, inquit Lucas, in virtute spiritus in Galilæa, & venit Nazareth, vbi erat nutritus, & intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam, & surrexit legere. Et traditus est ei liber Esaia propheta. Et vt reuoluit librũ, inuenit locum, in quo scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus misit me, prædicare captiuis remissionem, prædicare annum Domini acceptum & diem retributionis. Et cum plicuisset librum, reddidit eum ministro, & sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum.

Cœpit

Cœpit autem dicere eis, Quia hodiè impleta est hæc scriptura in auribus vestris. Constat ergò quia persona Christi est, quæ hæc in propheta suo de semetipso loquitur. At ille ni mirum nõ solum vnctus, sed vnctus est præ omnibus, sicut alia scriptura dicit: Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. omnes nanq; sancti, omnes quicumq; illius speciosi & gratiosi regis participes siue cõsortes sunt, eodem spiritu, eodẽ oleo lætitiæ vncti sunt: quippe qui nec sancti absq; vnctione hac villo modo esse possunt. Cùm itaque vniuersos eius participes vnctos esse constet eodem spiritu Domini, de quo ille princeps & potentissimus dicit: Spiritus Domini super me, &c. contestas & dicens: Quia hodiè scriptura hæc cõpleta est in auribus vestris: sine dubio præfules ecclesiarum, quorum est pauperibus euangelizare, & prædicare captiuis remissionem, & ad hoc sacro christi mate vncti sunt: ipsi singuli scire debent, & de semetipsis post Christum dicere possunt: Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me, &c. Igitur dum in huius beati pontificis vnctione, aperto super caput eius euangelico volumine, primam scriptura sancta vocem hanc edidit, reuera iure omnes, qui aderant, venerabiliter pro vero diuinitatis oraculo sententiã arriperunt, credẽdo quia Dominus hunc misit: nõ dubitando, quia hunc spiritus Domini vnxit. Cum hac lectione prophetica, sicut est ordo eiusdem officij matutini, consonantibus atque alternantibus choris, concrepabant diuinæ voces sacra præconia lucis & decoris, quem princeps pastorum Deus & Dominus noster induit, qui nocte illa illuxit nobis: de quibus non est modò explanatio continuanda: nõ, sicut iam dictum est, prolixitas fastidium pariat. Hoc tantum indubitatè dixerim, quia quædam signa erant hæc persistentis in tenore suo propositi Dei: qui & dum nasceretur hic beatus, splendorem lucis pro signo mirabiliter edidit, & dum consecraretur, sic eandem consecrationem disposuit, vt solennia circa illum audirentur præconia veri luminis, cuius nunciij debeant esse pastores cuncti animarum, secundum exemplum pastorum illorum, quos nocte illa claritas Dei circumfulsit.

Vt quorundam sustinuerit inuidiam, & Henrico Imperatori caperit esse suspectus. Cap. 10.

Trum est hoc opus Christi, cuius sermo verus est: immò qui es ipsa veritas, cuius sententiam permanere oportet, dicentis: Non potest ciuitas abscondi, super montem posita. Item: Nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant. Sed quæ vnquam ciuitas sic super montem posita, non inuidiam passã & oppugnata est à ciuitate Cain terrena & in valle posita, cuius princeps est satanas? Aut quæ vnquam lucerna sic super candelabrum posita fuit, & nullus ei nequam oculus inuidit? Quod vt iam manifestius dicam, quis vnquam sanctorum ædificatus in monte virtutum, verboque & exemplo lucens ad ædificationem videntium & audientium, nullam ab ingratis & inuidis passus est tribulationem? Quis inter supernarum gaudia gratiarum propriam nõ habuit mensuram eiusmodi lachrymarum, quas faciunt filijs lucis habitatores Cedar, id est, tenebrarum? Nam hoc est quod in Psalmo gementes singuli dicunt: Heu me, quia incolatus meus prolongatus est: habitauit cū habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus: cū loquebar illis, impugnabant me gratis. Et quanuis tribulentur, nõ tamen permittuntur tribulari sine mensura, id est, supra id, quod sustinere possunt. Item ipsi dicunt: Domine Deus virtutum, cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Oportebat igitur & hunc sanctum, cuius anima, regis Dei ciuitas supra montem posita, qui lucerna erat super insignis ecclesiæ candelabrum constituta: oportebat, inquam, & huc pati aduersa inter prospera virtutum, quibus intus proficiendo ardebat, & inter radios signorum, quibus foris ad gloriam Dei lucebat, sicut protinus narratiõis ordo monstraturus est. Quomodò autem vel qualem per occasionem aduersitas in eo reperit aditum? Videlicet per ingentem muri vel præcelsæ turris eius ruinam, id est, per mortem Imperatoris sepediti: cuius, dum adiuueret, amicitia pro muro illi esse poterat contra aduersarios, quos contra eum postmodum inuidia suscitauit. Qui nimirum Imperator si, vt in ceteris, ita & in causa, per quam mortem incurrit, consilium beati viri attendisset, multo melius sapientiæ appropinquasset, & non poenitisset eum, quemadmodum ipsa sapientia dicit: Omnia fac cum consilio, & post factum non poenitebis. Quod quia non fecit, incidit in insidias mulieris malæ, videlicet eius, cuius virum Cresecntium, sibi rebellantem, captum iusserat capitalem subire sententiam: Et ab illa non præca-

Psal. 44.

Sancti omnes quovngantur oleo.

Esa. 61.

Iohan. 14.

Math. 5.

Luc. 11.

Sancti inuidia patet.

Psal. 112.

Psal. 79.

Ecl. 12.

Otto 3. Im
per. vene.
no perit.

præcauens, quanuis à sancto viro sæpius esset commonitus, veneno intrà cubiculum dormiens infectus est. Obijt itaq; Romæ anno post ordinationem beati viri tertio. Ierat autem nunc quoq; sanctus idem cum illo, vtpotè ad disponenda perneccessarius maxi. ma regni negocia. Cui cum die sequenti confessus fuisset pestem quam perceperat, seq; mori persentiret, id quoque supremum ab eo postulauit, quatenus corpus eius Aquif. grani sepeliendum transferret. Hoc agere insistens vir fidelis, regalia quoque penes se habuit, & electioni non interfuit noui principis Henrici, tunc Baioariorum ducis: quem secundum seculi dignitatem locupletissimum, & literarum studijs non tenuiter instru. ctum, principes regni regem sibi elegerunt. Hæc fuit occasio, quam aduersus illum rape. re potuerunt aduersarij, quales in ecclesia nunquam defuerunt, ex quo sacrificia Deo primi obtulerunt Abel & Cain, scilicet falsi fratres, quibus sic scriptura dicit: quia abi. runt in via Cain, quorum pressuram Apostolus quoque inter cætera pericula sua maxi. mè gemit. Et hæc quidem regalia repetita, citò reddidit: sed quia noui, vt iam dictum est, principis electioni non interfuit, extunc illi suspectus erat. Vndè & idem rex obreclato ribus sancti proniùs aurem præbebat. denique impacato semper eum odio persecutus est, donèc à Domino redargui meruit paulò ante obitum sancti, quod in suo loco præ. sens narratio non præteribit. Nunc memorabilium eius ad laudem Domini miracula percurramus.

Gen. 4.
Iudæ.
2. Cor. 3.

Henricus
Imper. cur
Heriberto
in sensus.

De siccitate, & quomodo per speciem columbæ gratia spiritus sancti super eum apparuit: vt q̄ lachrymis suis repentina è celo pluuiem obtinuerit. Cap. II.

Ysa. 61.

Fames &
pestis graf.
santur.

REs ipsa, quæ iam nunc enarranda est, satis lucidè commèdat, non casu, sed per diuinam dispensationem id, quod supra memorauimus, euenisse: vt scilicet in consecratione sancti præfulis prima se ex euangelij codice offerret illa vox misericordis pontificis Christi, Spiritus Domini super me: propter quod vn. xit me. Subsecuta nanque postmodum siccitas, peccata populorum vehementer ar. guebat, vt ferè omnis herba præmorta, omnis ager exustus, non qualemcunque fa. mem, sed famem mortiferam iam iam que minaretur. Denique cum siccitate pestilen. tia quoque sæuebat, multi que moriebantur, multi adhuc ægra vix trahebant corpora. Erat ergo pijsimo pontifici non parua vel qualiscunque sollicitudo: sed & in sollicitudi. ne compatientis animi tribulatio, & in tribulatione iugis & lachrymosa oratio. Vndè quia ferrum pertransibat animam eius, & in corde eius gemebat spiritus sanctus, sicut di. cit Apostolus: Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: meruit & populum reconciliare Deo, sicut de sacrodo. te magno & digno quidam sapiens dixit: Et in tempore iracundiæ factus est reconcilia. tio, & inter reconciliandum, glorioso glorificari miraculo. Indictò ieiunio triduo, luctuosus ibat populus per urbem foecundam tot sanctorum millibus, & ad singulo. rum patrocina locorum fideliter atque suppliciter lachrymosas fundebat preces, qua. tenus ab imminentibus, iam iam que præsentibus malis eriperetur. Erat autem publicus cleri & populi, monachorum quoque atque sanctimonialium processus, & ex omni or. dine vtriusque sexus, lingua quidem diuersa, sed vna intentione & eodem sensu concre. pando kyrie eleison, altitudo cæli pulsabatur. Inter omnes & præ omnibus moestus & supplex tristium filiorum spes & pater patriæ procedebat Archiepiscopus, ita vulnera. to corde tantisque cum gemitibus, vt miro modo consolatione sua dignum eum iudi. caret spiritus sanctus paracletus. Cum igitur oratorium sancti Seuerini litaniam solennis egressa, beati Pantaleonis adiret oratorium, ecce niuei candoris columba, videntibus multis, caput eius circunvolitabat, eadem que repente disparsens, iterum visibilis com. parebat. Videbant eam multi, sed non omnes: quia videlicet non terrena species, sed cælestis erat gratia, quam aliquibus videre donatum est. Vt autem ventum est ad locum, vbi iam dictus confessor Domini Seuerinus in transitu beati Martini voces angelorum psallentium audire meruit: vident eam eandem columbam caput beati viri tertio circunvolantem, quæ & protinus in sublime eleuata, cælos petijt, nec vltra compa. ruit. Vndè quis dubitet spiritus sancti gratiam, qualis in domo pectoris eius habitabat, talem de foris apparuisse, præsertim in tali luctuoso tempore? Columba nanque, sicut & turtur, auis gemituosa est, gemitum que pro cantu edere solet: & sicut illa foliua, sic ista auis gregatim gemere consuevit. Verissimè ergo cum signo huiusmodi orantem pariter & gementem præ omnibus hunc designabat spiritus sancti gratia, & de isto quo. que quodammodo idipsum dicebat, quod de alio quodam non ignoto, sed eximio pro.

Rom. 8.

Ecl. 44.

Indicit tri.
duanum
ieiunium,
sitq; solem.
nis proces.
sio & lita.
nia.

Columba
miraculū.

propheta, dictum sacra narrat pagina: Hic est fratrum amator & populi sui: hic est, qui multum orat pro populo & pro ciuitate ista. Nimirum & iste vir in populo suo mitissimus apparuit, secundum similitudinem columbae mitis & simplicis, sancto redundans spiritu pietatis: atque idcirco gemitus & oratio eius perire non potuit. Nam ubi ad prandium ventum est, cum ipse appositis cibis ferè ieiunaret, ita tamen more suo, & tunc maximè, ieiunium dissimularet: quibusdam ad ipsum respicientibus, & cum dolore loquentibus, quòd ea die profusis tam multorum lachrymis necdum propitiato Domino caelum aperiretur, dignum memoria verbum respondit hic beatus, verè mitis, verè mansuetus, Vestri, inquit, o charissimi, pastoris est culpa, quòd caelum desuper tam ferreum est, quòd multitudo viscerum Domini & miserationum eius còtinuerunt se super vos. Nisi enim Dominus meis irritatus esset sceleribus, qui inter ipsum & vos debebam stare medius: iam dirupisset caelum, & beneficium eius descenderet, & stillasset super vos. Hæc eo dicente, pariter quasi quidam sanguis fluebant animæ vulneratae ex oculis lachrymarum: quas erumpentes, & cum impetu currentes coram multis volebat quidem, sed non poterat, continere. Lachrymis ergò victus, caput super mensam declinauit in manibus, & cum fortissimo spiritu Deo forti humilitate atque ardenti oratione lucubatur. Erat autem hora eadem tanta caeli serenitas, ut nulla in aere nubes appareret: cum ecce subito fragore magna pluuie vis inundando erupit, ita ut prius imbrum crepitus audiretur, quam vir sanctus caput ab oratione subleuaret. Cuncti protinus circumsedentes, à mensa sese excusserunt, & prostrare conati sunt, ut in laudem Christi tantique eius pontificis hymnis personarent, & signa ecclesiastica cõcrepare facerent. At ille vir prouidus & humilitatis suae custos vigilatissimus, terribiliter adiurando illos, hoc fieri vetuit, vixque obtinuit, ut interim quidem à semetipso quiescerent, Dei verò laudem ac gratias Christo agendas nunquam tacerent. Nec verò insufficiens pluuia tunc extirrit: sed ita vberri- mè terram irrigauit, ut iam pramortuas segetum radices ad fecunditatem repararet. *Quòd communi proposito suo & Imperatoris Ottonis ipse superstes cœnobium construere deliberauit. Cap. 12.*

Nota san-
cti viri in-
signem
modestiam.

Efficacia
preceum eius.

Non suffi-
net se lau-
dari.

Otto Im-
perator a-
git cum il-
lo de con-
struendo
cœnobio.

Largitur
cœnobio
prædia Im-
perator.
Psal. 103.

Matt. 6.
Luc. 6.

Matt. 6.
Ibidem.

fici-

Interea cum multis & magnis misericordiae operibus insisteret pauperum pater, viduarumque, & orphanorum quotidianus prouisor, incumbere animo eius cura cõtinua, seruituris Deo monachis construere cœnobium: quorum ordo videlicet proficitur, quia pauperes sunt, pauperes voluntarii, nihil in hoc mundo habendo proprium. Habuerat autem Imperatorem Ottonem, dum adiuueret, huiusce rei monitorem. Denique cum nouissima professione Italianam ingrederetur rempublicam dispositurus, beatum virum habens in comitatu, cunctis prosperè succedentibus, tractans cum viro Dei de salute animæ suæ, & quodammodo dicens: Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi: consilium hoc accepit, quatenus ob salutem suam cœnobium construeret monachorum in honorem sanctæ Dei genetricis, omniumque Sanctorum. Hoc inito salubri consilio, necessaria protinus ad hanc rem prædia Christo delegauit, quæ & beato viro in manum dedit, cum pollicitatione vel spõsione huiusmodi, ut quoniã vita mortalium incerta est, si quæ ex ipsis necessitas mortis præoccuparet, alter quicumque superstes existeret, votum perficeret. Talis, Christo mediante, inter illos conditio cõuenit, & ita pauperum memores extiterunt viri summi, hæredes aeternæ viriditatis, de quibus in psalmo spiritus propheticus dicit: Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantauit. Hoc namque præconio, sub nominibus lignorum, cæpi & cedrorum Libani, mysticè à sancto spiritu diuites & potètes seculi promissi sunt, hospitales futuri pauperibus, id est, Ecclesiæ filijs spiritualibus, de quibus ibidem cõtinuò subiungit: Illic passeris nidificabunt: Herodij domus, dux est eorum: quia propter ipsum pauperes fiunt, præparando animos diuitum secularium: ut quomodo passeris in ramis lignorum campi cedrorumque, Libani nidificant, ita ipsi in possessionibus siue facultatibus illorum parata sibi vite huius necessaria percipiant. Hæc idcirco cõmemore libuit, ut pariter recogitet quisque, qui de talium constituto viuuit, professus Christi seruitium sanctamque paupertatem, quæ Christus ipse docuit, quia tanquam passer volare, id est, cœlestia cogitare debet, ut dignus sit hospitio vel stipendio, quod passerum, id est pauperum siue humilium spirituali vite paratum est. Nã hinc est, quòd idem Dominus Christus, instruens pauperes suos: Nolite, inquit, cogitare de crastino. Irè: Nolite solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester cœlestis, quid vobis necesse sit. Quærite ergò primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Quod idem est, ac si dicat: Securi o vos omnes, qui laboratis & onerati estis, venite ad me, & ego refici-

Pfal. 103.

ficiam vos: securi & confidentes venite ad vitam contemplatiuam requiem, nihil de crastino solliciti: quia iam dudum pater vester caelestis, sciens quid vobis necesse sit, promisit & parauit vobis victum & vestitum, dicendo in propheta: Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantauit: illic passeret nidificabunt. Sed his omissis, reuertamur ad rem. Neque enim propositum nobis fuerat docere monachos, quod statuta percipere stipendia non debeant, nisi per contemplationis penam volunt, & a seruii opere peccati vacent, sed gestorum beati viri texere narrationem.

Quod sancta Dei genitrix illi apparuit, et quo in loco cenobium construere deberet, indicauit. Cap. 13.

1. Reg. 1.

S. Maria regina angelorum illi apparet.

Cum beatus Herebertus propositum electo in loco construere optaret cenobium, & nusquam locum reperiret, quem aptum putaret fati & idoneum: conuertens sese ad Dominum sanctamque eius genitricem in ieiunijs & orationibus, postulabat sibi ipsius reuelari voluntatem. Fecit hoc instanter, & sicut de sancta Anna prophetissa scriptum est, Vultus illius non sunt amplius in diuersa mutati: non autem desinit, donec suis condignum meritis responsum caelitus acciperet. Denique nocte quadam, dum post vigilias fatigata sopori membra dedisset, ecce adest per visum illa beata angelorum & omnium regnum sanctorum: quae stellato sedens folio, latum & amplum caelum cum filio suo possidens regnum, non paruipendebat etiam hoc paruum, quod sibi in terris fidei deuotione offerebatur domicilium. Et assistens, Scias, inquit, o Hereberte, exauditas esse orationes tuas: iam ecce venio ad te, ut indicem tibi, votum, quod mente geris, quo in loco perficias. Ego enim sum Maria mater Domini. Surge ergo, & diuites castrum petens, locum in eodem mundari praecipere: ibique monasterium Deo, mihi & omnibus sanctis constitue: ut ubi quondam abundauit peccatum & cultus demonum, ibi iustitia regnet in multitudine sanctorum. His dictis, misericordiae mater disparuit, beato scilicet viro euigilante, atque ita relabente a dulcedine tantae visionis. Erat autem in eodem castrum sita chors, pertinens ad seruitium episcopi. Surgens igitur, & gratias Deo corde & ore deuotissime agens, & ei, quae sibi apparere dignata fuerat, salutis perpetuae genitrici non ingratus existens, confestim praedictae chortis ministerialem accessit, iustitiamque quantocumque chorrem illam emundari, quoniam regis caelorum & genitricis eius iam deberet curia fieri: ut exportata suppellex vniuersa, locum daret aduenienti, atque habitaturum illic nomini Domini. Factumque est, & exportata rerum omnium quae multa erat, copia, citius quam sperari poterat, locus emundatus est. Quid multa? laetis fundamentis, alacriter atque ce-

De structura templi ut ceciderit, & alia structura surrexerit: & cuius rei exemplum conuenienter inde possit accipi. Cap. 14.

Templum corruit.

Illa ruina quid significasse videatur. Luc. 2.

Sed quid dicam? cum enim opus fere peractum est, iamque, sicut propositum fuerat, seruientium Deo monachorum coetus adunatus existeret, quadam nocte dum finitis matutinorum solenijs, omnes fuissent egressi, repente sic tota structura concidit, ut lapis super lapidem non remaneret, praeter unum parietem paruulum, qui solus inter illas ruinas stans repertus est. Quid de euentu sapiens auditor arbitretur? Nisi enim caelesti auctoritate structura surrexisset, nisi talis tamque sublimis personae, quae apparuit, sicut iam dictum est, dignitas opus tali in loco fieri iussisset, & nisi fundator operis hic pontifex notae sanctitatis existeret, fortuito accidisse arbitramur. Nunc autem consideratione rerum vel personarum qualitate, arbitrari licet, diuina & iusta hoc actum esse dispositione. Et quidem quoniam altitudinem diuini consilij perspicere non valemus, hoc tantum dicere libet, quia cunctis loca sancta inhabitantibus, & eis maxime, qui eodem in loco sanctum deinceps subituri erant seruitium, terribile signum datum est. Nam quod veraciter de filio virginis dictum est: Ecce hic positus est in ruinam & in resurrectionem multorum: id ipsum non inconuenienter de isto, & eiusdem virginis oratorio, & de omni sanctorum loco dici potest, quia in ruinam & in resurrectionem multorum positus est. Quorum in ruinam, nisi illorum, qui sancto in loco vitam perditam ducunt, & idcirco maius portaturi sunt iudicium? Et quorum in resurrectionem, nisi illorum, qui de seculo nequam exiit, & peccata praeterita fugientes, ad sanctum locum, poenitentiam acturi, confugerunt: atque ita in statu iustitiae resurgunt? Nimirum & illorum ruinam in iam dicta ruina lapidum, & istorum resurrectionem non absurdum est intelligi in structura iterata, quae protinus in melius confurrexit. Nam vir Dei grauius quidem tulit id quod accidit: sed citro resumptis viribus sancti desiderij, totum ipsum spatium aedificandi monasterij in altitudinem ma-

li na.

li naualis effodiens, rursus fundamenta iecit, ocyusque consummatum, quinto Nonas Maij monasterium dedicauit. Porro de lapidibus prioris structuræ, claustrum cum officinis construxit. Igitur dum eiusmodi rem gestam legis aut recolis, quicumque mente studiosa exempla spiritualium de quorumlibet corporaliū similitudine scrutari delectaris, non curans quali sine, quam humili ex re tue capias instrumenta salutis, dummodo possis vtiliter ædificari: opportunè simul & illud ad memoriam redit, quod manifestè diuina cum autoritate scriptum est, vbi Dominus ad prophetam dicit: Surge & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi, inquit, in domum figuli, & ecce faciebat opus super rotam. Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis. Et conuersus, fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret. Hæc & cætera persequi vel tractare, præsentis narrationis propositum non admittit: hoc breuiter studio intendente, quatenus hoc loco ad memoriã reuocaretur, in omni ordine & superbos pro sua duritia cedere vel dissipari, & humiles pro sua mansuetudine ad pœnitentiam conuersos, restaurari.

De cruce Dominica, quæ non de qualicumque ligno, sed de vna tandem arbore formari potuit. & cuius rei etiam in hoc, exemplum sit. Cap. 15.

Accidit & aliud, quod similiter non prætereundum, neque ratione vacare putandum. Nam vir Domini statim vt ecclesiæ fundamenta iecit, crucem Dominicam, quæ ibidem statueretur, formari præcepit. Artifices verò vigilanter quidem institerunt, vt præceptum perficeretur, sed nullo modo diligentiam sequebatur effectus. Quotidiè reiectis alijs alia ligna cædebant, & nullatenus ex quolibet ligno, quamuis electo, suæ artis officium peragere valebāt. Multo igitur labore, sed & maiore defessi tædio, omninò ab eiusmodi opere desistere decreuerūt. Quadam vero die vir beatus in quandam deuenerat possessionem ad se pertinentem, mensaq; illi iussu ipsius in pomario, quod domui suæ cõtiguum erat, parata est. Stabat pirus ex aduerso in altum porrecta, quæ ramis diductis, immò quasi brachijs distēris, quodammodo Domini effigiē manus in cruce expandentis, imitari videbatur. Cùm itaque sedens, oculos inter prandendum fortuitis motibus diduceret, ecce talis effigies in arbore illa repente sese obiecit, miroque modo ad primum intuitum quendam terrorē diuinum animo eius incussit. Nec mora, facto præ oculis illo familiari sibi signo crucis, totus in se rediens, rem diuinitus præuisam, suisque oculis oblatam esse prudenter intellexit. Statim igitur accersito artifice, arborem illam succidi, & ex illa crucem Dominicam, & in ea Saluatoris imaginem diligenter formari imperat. Paruit ille, & compendiò satisque efficaciter artem operis elegãtia secuta est. Quid ex facto huiusmodi conijci potest? Nunquid de lignis aut de truncis Deo cura est, vt indicare debeat, quod vel quale lignum sibi eligat aut eligere debuerit artifex? Sed reuerà est aliud, vndè curat Deus, quod prudens auditor non inutiliter secundum hanc similitudinem contempletur. Nam signum Crucis vel imaginem, quam in recordationem Saluatoris Christianus veneratur populus, subleuatam ante oculos, sicut Moyses in deserto serpentem æneum pro signo exaltauit, imitari honore secundarij debent pastores, quos spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quam suo sanguine acquisiuit, vt vice Christi honorētur, quos vicem constat agere Christi. Nimirum non humana præsumptione ad dispensationem domūs Dei sunt intrudendi, sed electione Dei vocandi: vt videlicet ille constituatur, quem Deus elegerit, quem vt præesse mereatur, Deus velut operarium suum dignum spiritu sancto demonstrare dignatus sit. Rectè ergò huius veritatis, huius diuinæ electionis meminisse nos facit res ipsa, quæ penè similiter accidit, dum non qualecunque lignum, non quodcunque volebant homines artifices, sed quod nutu diuino monstratum est, ad eiusmodi operis effectum perducere potuit.

Quòd faciendo signa, semper famam vel gloriam fugit: & de Eliseo, cur signa duplicia quam Elias, facere voluerit, dicens: Oro vt fiat spiritus tuus duplex in me. Cap. 16.

Operandi virtutes hic beatus à spiritu sancto, diuidente singulis prout vult, gratiam habuit, sed gloriam semper fugit: quippe qui egregiè custos humilitatis, nolebat, immò fugiebat iustitiam suam ab hominibus videri. Deniq; talium maximè operum luce, sanctorum vita coram hominibus innotescit. Huius rei clarum satis & euidentis indicium est, quòd cùm gratiam hanc haberet, vt iam dictū est, nunquam tamen precem ad Dominū fuisse reperitur pro cuiuslibet operatione virtutis:

B b

tutis:

Infrauratur
& dedicatur
templum.

Ierem. 18.

Tuber statui
crucem Do
minicam.

Ex nullis
potest li
guis cõfici.

Signū Cru
cis cur vene
ratur Chri
stiani.
Num. 21.
Act. 17.

tutis: sed nihilominus per eum nonnulla facta sunt miracula eiusmodi, nonnunquam inuito, nonnunquam & nesciente ipso, sicut sequens sermo declarabit. Veruntamen in hac laudatione humilitatis huius, nihil magnorum Sanctorum authoritati vel gloria derogavit, qui opus huius gratiæ suis persæpè precibus impetrâsse leguntur. Omnia nanque tempus habent, dicit Ecclesiastes. Deniquè sicut de generibus linguarum, quæ ab eodem spiritu dantur, dicit Apostolus: Quia linguæ in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus: ita & de operatione virtutum rectè dicas, quia virtutes ad testimonium sunt, non fidelibus, sed infidelibus: & ibi summoperè sanctis optandæ sunt, vbi ignorantiam veri Dei habens, ad fidem eruditur populus. Vndè sanctum Elifæum laudabiliter egisse animaduertimus, qui dicente sibi Elia, Pete quod vis, antequàm tollar à te: protinus petens, Oro, inquit, vt fiat spiritus tuus duplex in me. Videbat nanque miserabilem Israel, sequentem fornicationes impijssimæ Iezabel, claudicare in duas partes, sequendo Baal idolum Iezabel, & hæsitando post Deum patrum suorum, qui vnus & verus Dominus Deus est: & non posse populum eundem in suum restitui gradum, nisi per multarum operationem virtutum. Proindè rem difficilem quidem postulauit, at tamen quia non suam, sed Dei gloriam & communem quarebat populi salutem, factum est quod petiuit, & duplex spiritus Eiiæ super eum requieuit. Duplum nanque donum spiritus in operatione virtutum ille accepit. Nam si scripturâ consulas, & diligenter computes, Elias quidem octo, Elifæus autè circiter sedecim miracula operatus est. Igitur & illi laude digni sunt sancti, qui per charitatem vel propter adificationem infidelium, suis ad Deum precibus, virtutes operati sunt: & hic atque ceteri iure honorandi sunt, quicumque propter humilitatis custodiam quodammo dō fugere studuerūt datam sibi cælitus & vltro prosequentem, eandem virtutum gratiam. Sed iam earundem virtutum sancti huius narrationem ingrediamur.

Eccēs 3.
I. Cor. 14.

4. Reg. 2.

5. Reg. 18.

Duplex spiritus Elia quid.

De homine dæmoniaco, vt eo sermonem faciente liberatus sit. Cap. 17.

Concionatur Herebertus apud populum.
Matt. 21.

Psal. 19.

Matt. 21.

Luc. 11.

Oratione pellit ab obsesso dæmonem.

DE solenni hic sanctus Dei, sermonem de more faciebat ad populum. Erat autem dies ille, quem Christianitas appellat diem Palmarum, quo videlicet die rex cælorum sanctam ingressus est ciuitatem Hierosolymam, sedens super pullum asinæ: nimirum ob contemptum superbiæ regum terræ, de qualibus Psalmista dicit: Hi in curribus, & hi in equis: subiungens protinus, Nos autem in nomine Domini Dei nostri inuocabimus: in quo videlicet nomine tunc ille passurus aduenit, clamantibus turbis: Benedictus, qui venit in nomine Domini. Erat ergo sermo in ore eius temporis & rei congruus, videlicet quomodo diabolus per seductionem primi hominis, atrium huius mundi tanquam fortis armatus occupauerit, & quomodo superueniens fortior filius Dei, per humilitatem crucis & passionis suæ forem illum vicerit, & vniuersa eius vasa, id est, nos homines ab eo iure victoris tulerit. Ecce autem in maxima turba audientium quidam aderat, ab eodem forti & tenebrarum principe corporaliter obsessus, & ob hoc nexibus duris obstrictus. Iam antea per multa sanctorum loca fuerat deductus, vt meritis sanctorum liberaretur, & non prouenerat illi optata salus: quia videlicet liberatio eius, beatissimi huius meritis per Dei prouidentiam referuabatur. Cum igitur sermo eiusmodi ab ore beati viri proflueret, nō sustinuit virtutē virtutis fortitudo inimici, qui ad singula dicta, tanq̄ ad totidem verbera, vehementius eiulabat, dentibusque miserimi hominis tanquam suis in semetipso stridebat, audiens illas, quibus à Christo victus narrabatur, historias. Itaque qui iam notus fuerat multis homo captiuus, omnibus innotuit, dum clamoribus cunctorum silentia turbaret, atque ad audiendum Dei verbum intentam totius regionis multitudinem solus inquietaret. Ad clamores eius maximè, vir ille misericordiæ filius, totus intendit: & sermonem, quem habebat in ore, prosequi non præualens, quoniam magnitudine compassionis occupabatur, orabat tacita mente, vt in vno manifestaretur homine virtus liberatoris, qui totum mundum liberauit. Hæc tacitus orans, iterum atque iterum de industria repetebat capitulum, victoris Christi gloriam, & victi diaboli referens ruina: ita vt mente excessisse videretur, vnam eandemque toties iterando sententiam, flens pariter & vberibus, quod perpulchrum est, lachrymis perornans oris eloquentiam. Non ergo sustinuit, vt iam dictum est, ille hostis antiquus, sed virtute verbi omnipotentis coactus effugit, liberumque, quem diu possederat, hominem reliquit. Illo nanque exturbato, is, qui vincus à multis tenebatur, placido sermone: Obscuro, inquit, soluite me, vt ea, quæ beatus ille pontifex loquitur, possim & ego quietus audire. Cum

re. Cum hæc primò diceret, putabatur adhuc in illo nequam hostis fallere: sed loquebatur homo constantius, iterùm atque iterùm se liberatum asserens beati pontificis meritis, & sana verba proferre. Soluerunt ergò illum, & stabat sana mente, cum auditibus reliqua sermonis intentius audiens. Testes atque miratores virtutis erga beatum virum tanti extiterunt, quanti illum fermocinantem tali in loco circumstant, qui & diligenter attenderant eius intuitum gestumq; lachrymosum, cum nihil quidem labijs pro liberatione captiui diceret, & tamen liberationem eius tacitæ orationis virtute perficeret.

De Abbate Volberto, qualiter per visum monitus, de aqua vnde vir sanctus post Missam manus lauit, sanitatem recepit. Cap. 18.

Aliud sub eodem tempore actum est virtutum eius indicium, in quo amplius splenduit desursum, qui humilitatis studio apud se premebatur deorsum. Tres nanque ex eis qui malè habebant, ob meriti eius testimonium cælica visio direxit ad illum, tanquam ad salutis medicum. Primus illorum, cœnobij, supra iam memorati, quod idem sanctus construxerat, Abbas nomine Volbertus extitit, vir venerabilis, qui capitis oculorumque duro ac diutino vexabatur in commodo. Huic vna noctium diuinitus per visum intimatum est, vt ex aqua, qua sanctus Dei pontifex post Missarum celebrationem manus de more lauisset, caput sibi met oculosque perfundendo foueret, indubitanter credens, quòd protinus sanitatem recepturus foret. Credit ille, quippe qui præ multis alijs familiariter conscius erat vitæ illius sanctissimæ. Venit ergò, prius tamen ab eodem accersitus, vt sæpè solebat accersiri & requiri de monasterij iam dicti necessarijs rebus. Cumque ad celebranda Missarum solennia pontifex de more pararetur, accedens propius, vt erat familiaris, visum retulit, aquam de manibus iussu eiusdem sibi, vt præmonstratum fuerat, dari poposcit. At ille quasi vehementer commotus, & quodammodo suæ mansuetudinis oblitus, in qua veraciter dicere poterat: Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: neque ambulauit in magnis, neque in mirabilibus super me: repulit à se hominem velut delirum & amentem, qui nesciret aut non vidisset Rhenum pro foribus suis præterfluentem, in quo non solum capite & oculis, sed & toto posset corpore, quantum vellet, mundari. Repulsus ille, persistit non incredulus visioni, & à ministris eiusdem pontificis clam sibi, quod petebat, reseruari obtinuit: moxque vt caput & oculos ex aqua illa perfudit, integram sanitatem recepit.

Volbertus
Abbas Tui-
tensis.

Nota tanti
viri humili-
tatem.
Psal. 130.

Aqua, qua
vir sanctus
manus ab-
luit in Mis-
sa, vis.

Vt mulier cæca, per visum monita, de vino, quo post Missam digitos lauerat, oculos intinxerit, & illuminata sit. Cap. 19.

Post hunc quædam mulier, quæ multo tempore cæca fuerat, visum penè eundem vidit. Dicitur nanque illi est, quòd si ex vino, quo idem sanctus Dei post Dominici corporis & sanguinis communionem digitos de more lauisset, sibi met oculos intingeret, amissum protinus lumen reciperet. Credit illa, dans que operam, vt ostensum posset remedium consequi, protinus vt oculos vino intinxit, lumen optatum recepit.

Vinum quo
digitos la-
uit, cæcam
curat.

De muliere paralytica, quomodo item per visum monita, benedictionem ab eo flagitauit, & sanata est. Cap. 20.

Alia deinde mulier, diu paralytica, per visum commonita est, quatenus beati viri benedictionem expeteret, cõfidens de virtute Christi, quòd per meritum beati pontificis infirmitate propulsa, confestim sanitas succederet. Illa nihil dubitans, virorũ manibus sese deferri postulauit, & secus viam collocari, qua transiturus esset vir Dei. Itaque illo prætereunte clamauit, benedictionem petens in nomine Domini. At ille paululum subsistens, cum ex præsentibus cognouisset quòd paralytica esset, & quòd benedictione postularet, stans eminens, eleuata manu signũ crucis edidit: statimque reddita sanitas, dissoluta membra solidauit, & quæ aliorum manibus deuecta fuerat, surgens ad propria remeavit in columis. Ità miro modo qui apud se latere volebat, magis ac magis ex Deo clarescebat, & vox veritatis implebatur, dicens: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: & nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit, sed super candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant.

Signo cru-
cis edito,
abigit para-
lysim.

Matth. 5.
Luc. 11.

Vt familiaris clericus ab eo visitatus, repente de ardore febrim conualuerit. Cap. 21.

Cap. 21.

ALiquidò quidam familiaris clericus, & in ministerio quotidiano necessarius, valida febre correptus, grauius vexabatur, ita vt penè à cunctis vita eius desperaretur. Erat autem tunc sanctus pontifex cum Imperatore in profectiōe, & de Vangionum ciuitate cum illo Moguntiam proficiscebatur, habens clericum iam dictum secum in itinere, vt semper foris & intus obsequio eiusdem consuetudinaliter vtebatur. Cùm ergò febris illum in profectiōe corripuisset, & penè vique ad mortem fatigaret, patri, semper pium super afflictos habenti affectum, cum eodem pietatis affectu sollicitudo quoque familiaris obsequij non parua pro tempore & re suborta est. Accessit ad lectulum, suumque pronius visitauit infirmum, paternè percontans, si quid vellet, si quid saltem gustare praualeret. Ille vt ardebat valido æstu februm, nihil præter aquam se posse professus est. Qua cum benedictione concessa, ipse de more solennia Missarum ingressus est. Nihil quod audiretur foris, pro virtutis operatione, vt sibi ægroti concederetur salus, orant, sicut iam superius dictum est, quia nunquam pro huiusmodi signis aut virtutibus precem manifestā fudit. Orabat tamen, Deo quidem loquens, sed hominibus tacitus, & maxime in eiusmodi causis euangelicum consilium obseruabat Domini, dicentis: Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum, & clauso ostio, ora patrem tuum. Clauso namque oris ostio, orabat pro talibus, vt cùm prouenisset virtutis effectus, ipse nihil egisse putaretur: atque ita iustitia eius nõ videretur ab hominibus. Quid multa? Peractis Missarum solennijs, dum suum rursus visitaret ægrotum, ille iam sine dubio meritis eius de magnis februm ignibus ac suspitionibus mortis instantis ereptus, adeò cõualuerat, vt auiditatem quoque ciborum adeptus, rogaret sibi transmitti pulmentum de mensa ipsius apparatus. Factum est, & exinde vsque ad satietatem refectus, adeò de infirmitate cõualuit, vt proxima die cum alijs proposito itinere Moguntiam præiret, & episcopalis obsequij munia ex integro, vt erat solitus, adimpleret.

Piè visitat febricitantem clericum.

Matth. 6.

Fugit ostentationem.

Febricitans eius precibus reualefcit.

Vt ipse inter tenebras noctis orans, circumfusa diuinitus luce clarificatus fuerit: & quòd multoties hoc ipsum acciderit. Cap. 22.

Idem familiaris clericus, postmodum domus S. Petri prepositus, plurima de eodem patre magna & magnifica nouerat & narrare consueuerat. Quorum pleraque cùm ob breuitatis studium præterita sint, vnum est, quod silentio transire non libuit: quia verè signum magnum est & euident, quòd oratio eius verè ignis fuerit, & ante oculos diuinitatis velut lampas ardens & lucens, charitas eius extiterit. Nocte quadam, cunctis circa ipsum dormientibus, lumen, quod de more coram ipso positum fuerat, vt toto noctis spatio luceret, extinctum est. At ille iam dictus familiaris clericus repente somno excitatus consurgens, & hac illacque sub horridulo silentio circumspiciens, dum pro recuperando lumine sollicitus trepidat, rem diuinam & memoria dignam, vt ipse cum iuramento testabatur, conspiciat. Nam inter ipsas noctis tenebras, ecce de lectulo, in quo beatus pontifex peruigil orabat expansis manibus, lux immensa refulsit: cuius etiam magnitudine inualefcite, nec manus eisdem, vt ipse fatebatur, videre aut discernere potuit. Hoc nimirum signo satis claruit, quòd verè filius esset lucis, & filius dei, & quia oratio eius verè vt ignis peccata consumit, & potestates tenebrarum vincit. Nec verò illa tantum vice, sed & multoties cùm post matutinales hymnos, psalmodumque continuas decantationes lumen materiale alicubi recondere, lumen spirituale pontificem sanctum secretis orantem ita circumfulsit, vt putaretur adesse præsentia solis meridiani.

Illo orante, lux immensa diffunditur in tenebris.

Crebrò id contigit.

De humilitate eius, qua contemptum à presbyteris omnibus, pauperis sui filium baptizauit. Cap. 23.

Humilitas perfecta.

Iam de humilitate eius gloriosa signa præmissa sunt, quia in operatione virtutum, & patris, qui in caelis est, glorificationem querebat, & sic operantem, sciri vel videri se ab hominibus refugiebat. Porrò ipsa humilitatis virtus, tunc demum dulcis & sua perfectione laudabilis est, quando is, qui intus plenus Deo, creatori suo sese subijcit in confractiōe cordis, foris quoque ad infirmorum condescensionem hominum semetipsum quanto maior est, tanto amplius pro eo & tempore submittit. Libet igitur narrationi huic inserere rem gestam, magnæ humilitatis exemplum ferentem, & testimonio vtilem, vt maxime in sacris rebus nulla Ecclesiastica dignitas qualemcunque despiciat pauperem fidelem. Simul quia plerique salutarium sacramentorum ministri nimium peccant, dum sacra venditant, cunctaque quæstus causa faciunt, libenter

hoc

hoc illis exemplum ingerendum est: quia videlicet peccatum quoque illorum vehementer hæc res gesta redarguit, in qua sanctus iste magna, ut iam dictum est, laude refulsit. Pauperi cuidam ex his, quos pater sanctus ope quotidiana sustentabat, infantulus natus erat. Is quia pauper erat, & quia nihil quæstus in manu habebat, cõtemnebatur à sacerdotibus, per totam urbem Coloniam puerulum illum circumferēs, & eidem filiolo regenerationis gratiam offerri postulans. Defessus ergo & contemptus, ad sanctum recurrit pontificem, & quod tali in re contemptus esset, magna & flebili voce conqueustus est. Ille ut verè sapiens, Currens, inquit, affer illum ad me. ego enim eum habeo baptizare. At ille: Suscipe, inquit, ergo eum tu quoque de sacro fonte, & compater meus esse dignare. Baptizavit itaque pauperulum, non pro personis nostræ salutis appendens sacramentum: suo nimirum factò & exemplo tantæ ciuitatis tam multos redarguēs presbyteros, quod ausi fuissent fidem Domini nostri Iesu Christi habere in acceptione personarum, iudicantes, ut ait Apostolus, apud semetipfos, & facti iudices cogitationum iniquarum. Etenim, inquit, si introierit in conuentum vestrum vir, anulum aureum habens, in veste candida: introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dicatis ei, Tu sede hic benè: pauperi autem dicatis, Tu sta illic: aut, Sede sub scabullo pedum meorum: nonne iudicatis apud vosmetipfos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum? Quod si in quouis iudicio iure hæc authoritas Apostolica redarguit acceptores personarum: quanto magis in dispensatione sacramentorum, quæ de celo gratis profluxerunt, vir sanctus exemplo suo redarguere debuit paupertatis contemptum? Rectè igitur gradus secundum regulam vel consilium sapientiæ dicentis: Si benè feceris, scito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa: tradidit sacramentum salutis, non personæ intendens, sed creaturæ formatae ad imaginem Dei: & ipse de sacro fonte suscepit puerum, factusque compater, dedit patri, vnde nutriret eum. Quadã postmodum die, cum celebrata statione apud S. Seuerinum, reuerteretur, multa cleri & populi turba comitatus, transibat exiguum iam dicti pauperis tugurium. Ille ut prætereuntem vidit, non parum alacri usus confidentia, prorupit, frenum equi corripuit, simul clamans & adiurans per nomen Christi & per maiestatem diuinæ charitatis, ut paululum sublitteret, & vel modicum quid de compatri sui apparatu perciperet: memor fœderis, quod secum pepigisset in iam dicta regeneratione vel susceptione filioli. Audiant & hoc exemplum, quicumque quasi iure sacerdotali de pauperibus libenter obsonia capiunt, immo & violenter exigunt: quilibet per prophetam Dominus cum dixisset, Væ qui opulenti estis in Sion: subsecutus & hoc addidit: Qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. Audiant, inquam, hoc & imitentur exemplum, quia pontifex magnus ad huiusmodi tugurium compatri digressus, optimum sumpsit conuiuium, panis videlicet frustum, & gallinæ pullum, necnon & tenuis ceruisiæ poculum. Talis causa sit, talis pietatis custodia, talis charitas, ubi vel quotiès sacerdotalis dignitas, pro accipiendo munere ad pauperes sese inclinat. Hæc pro humilitatis eius testimonio vel exemplo dicta sint.

Baptizat
pauperis fili-
liu, ab omni-
bus reiectu.

Iacob. 2.

Ecclesi. 12.

Amos 6.

Tatus pon-
tifex nõ re-
spuit inopẽ
mensam re-
nuis homi-
nis.

De misericordia eius, ut damnatum pro sacrilegio clericum, de suspendio liberauerit. Cap. 24.

Porro de misericordia, quam magnam in pectore eius domum sibi ædificauerit, quam verè misericors & misericordiae filius fuerit, testes erant pauperum multitudines, & penè innumerabiles esuriētium cunei: quos non vno tantum tempore vel anno, sed pluribus episcopatus sui annis, fame per totum penè orbem grassante, de multis regionibus confluentes, paterno affectu & materna pietate in magna benignissimi cordis sui latitudine suscipiebat, dispertiens illos per episcopij sui possessiones, quantum cuiuscunque fundi facultatem sustinere posse perpendebat. Verum præter quotidiana hæc pietatis eius experimenta, quãdam aliquandò memoria dignam rem gessit, in qua propter abundantiam misericordiae, propè mendacij siue simulationis ac duplicitatis iniquitatẽ incurrisse possit existimari. Sed nos eiusmodi rem gestam commemorantes, simul ad memoriam reuocemus illud dictum Sapientis: Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Res hoc modo gesta est: Cle- ricus quidam ex pauperibus, qui, ut iam dictum est, ad beati pontificis curam & elemosynam confluerant, non contentus stipendio charitatis, quod sibi ex illo die porrigebatur, vique in Saxoniam transuolauerat, & ociositatem scētatus, quæ, ut ait Sapientia, multam docuit malitiam, furtum perpetrauerat. Deniquè tres noctu effringens eccle-

Benignitas
eius in pau-
peres.

Ecclesi. 42.

Ecclesi. 33.

fias, cum vasis & vestibus sacris exinde sublati, sacrilegus Coloniã versùs repedauerat, illic deprehensus, immò subsequenter è vestigio his, qui damnum pertulerant, iudici eiusdem ciuitatis reus representatus fuerat. Nec erat dubia sententia, quin sicut habet forensis lex, cõuictus fur sacrilegus, statim suspendio interiret. At tum sanctus pater in ipsa vrbe presens aderat. Audito ergò quod acciderat, confestim iudicem ad se euocat, iubetq; tanquàm furti vindex animosus, vt furem secum in suam presentiam deducat: Non, inquit, hodiè quicquã cibi aut potùs percipiam, donèc in cõspectu meo ille mortis reus appareat. Factumq; est, & coràm adductum, quanuis toruis oculis adspiciens, Te, inquit, viuere fas non est, cui mors tanto acquisita scelere, iam debita iamq; parata est. Hæc palàm cunctis minaciter elocutus, optimo illum executori, scilicet pauperum prouisorii, reum cõmittens, secretiùs edixit, vt necessarijs sumptibus vbertim reficeretur. Ipse ad prandium discumbens, quæ sola causã pœnam illius differre videbatur, affidente omni frequentia, cunctisq; ad epulandũ intentis, ipse propositi non immemor, iam dictum prouisorium pauperum clam aduocans, clamq; auri insufurrans: Educ, inquit, clericum, meumq; selsuro illi sterne quantocyus equum, tuq; pariter adequitans, deducito vltra syluã proximam: dansq; illi librã argenti, illo in salutẽ dimisso, tu quantocyus reuertens, coràm adstabis. Factum est, vt imperauit. Et ministro, qui redierat coràm adstante, ipse simulata seueritate: En, inquit, vbi est reus ille? Hæc dicens, videbatur, immò videri volebat, de pœna illius iam maturanda tractare. At ille voluntatis eius simul & facti conscius, tristitiam simul & pauorem confingens: Fuga, inquit, mi Domine lapsus est. Tunc & ipse discurrens, fictumq; metum verbis atque questibus depromens, cunctos qui aderant, attonitos reddidit. Quæ sanctus pontifex quasi vehementer increpitans & minaciter obiurgans, cõuersus ad populũ, spectaculi causã confluentẽ, Ecce, inquit, reus ille effugit, euasit. Ite, currite, quatenus retractus ex fuga, debitam quantocyus pœnam soluat. Hoc insigne pietatis egit memorãdus hic fraternæ salutis artifex, simulator fidelis, & si dici fas est, splendidè mendax: de cuius tali cõmento si cuiquam mendacij nota non carere videretur, iterum atq; iterum decantare licet id, quod supra dictum iam est, Quia melior est iniquitas viri, q̃ benefaciens mulier. Vir nanq; is est, qui ad virtutẽ tendit, & in omnibus, quæ agit, regno charitatis intētus est. Mulier aut̃, id est, mollis iudicatur, quisquis quolibet in sexu malũ intendit, & regno cupiditatis deditus est. Ergò hic in facto suo, quanq̃ simulationis vitium subijssẽ videatur, vir est, & hæc iniquitas melior est, quàm benefactũ eius, qui dum iustitiæ zelũ simulat, crudelitatem exercet.

De sancti viri persecutionibus. Cap. 25.

Inter tot ac tanta pietatis opera seruus Christi quasi malè operans, persecutionibus, vt iam superiùs prælibatum est, non carebat. Nec mirum. Dicit enim Apostolus, immò is, qui in Apostolo suo loquitur Christus: Omnes qui piè volunt viuere in Christo, persecutionem patiuntur. Et in psalmo prophetica veritas cum dixisset de sanctis ecclesiarum rectoribus, Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis: ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo: continuo subiunxit, Dixit, & stetit spiritus procellæ, & exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad abyssos &c. Oportebat ergò & istum, quoniam piè in Christo vivebat, persecutionem pati: & quia nauim in mari, id est, ecclesiam in hoc seculo regendam susceperat, oportebat eum fluctibus turbari & moueri. Persecutionem patiebatur ab inuidis, quorum moribus ipse minimè conueniebat. Illis namque grauis erat etiam ad videndum, & vbi sanctiùs atq; reuerentiùs coram Domino, humilis & paruus in oculis suis, procedebat siue adstabat, ibi amplius inuidis displicebat. Erat verò vultu valdè reuerendus, & carũ, quæ in mente illius regnabant, virtutum quædam maiestas forinsecus in facie quodãmodo visibiliter sentiebatur, maximè cum sancto altari assisteret, sacris Missarum solennijs intentus. Tunc etenim tam reuerendus apparebat, vt in faciem eius intedere volentes, quadam velut magisterij dignitate subditos terrefet, nisi quos dilectio confortabat, quæ sola Dei & sanctorum eius adspectu digna est. Hoc amplius indignantes inuidi, execrabantur, procaciter ad alterutrum loquentes, & dæmonem eum esse dicebant, quem constabat esse angelũ Domini, secundum veritatem scripturæ, dicentis: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini exercitũ est. Videre, aiebant, dæmonẽ, quomodo se in effigie transfiguratur angeli, ita vt nemo nostrũ facie eius intueri possit. Et dixit enim: Si patrem familiãs Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?

Reu mortis clericũ mira simulatione liberat à supplicio.

Ecc̃i 42.

2.Tim. 3.

Psal. 106.

Inuidos patitur infestios.

Maiestas vultus eius sacrificiis.

Malac. 2.

Matth. 10.

De

De S. Herico Imperatore, qui ab inuidis male persuasus, sancto viro in sensu erat. Cap. 26.

Porro maiores fluctus illi excitabat in Imperatoris animo ventus contrarius, quia videlicet suspicionem, quam contra sanctum virum in initio regni sui, sicut iam supradictum est, mente conceperat, inuidiam dicti semper augere laborabant detractoris susurrantibus. Denique res eousque processit, ut iam dictus Imperator, nimio contra illum furore succensus, Coloniam peteret, hoc proposito habens, ut cum pontificatu amoueret: aut certe, si hoc rationabiliter fieri non posset, quolibet modo iniuriose illum & indignè tractaret. At verò Deus, maris & fluctuum Dominus, qui ad beatum Iob mysticè loquens: Circuedi, inquit, mare terminis meis, posuique vectem & ostia, & dixi: Hucusque venies, & hic confringes tumentes fluctus tuos: non permisit procellam hanc hucusque procedere, ut perficeret Imperator, quod intenderat: sed occurrens subuenit ambobus, videlicet & ei, qui patiebatur immeritus: & illi, qui de innocentis conscientia male sentiens, peccabat errore deceptus. Causa, propter quam tali cum animo Imperator Coloniam properabat, huiusmodi extiterat. Imperator exercitu commoto, Comitem quendam Ottonem, seculi dignitate præpollentem, in castro, quod dicitur Hamerstein, sito supra Rheni litus, obsederat. Is nanque Otto episcopatum Moguntinum multa infestatione sæpius peruagans, ferro & igne populabatur, odio magno contra eiusdem ciuitatis præfulem vehementer inflammatus. Fuerat nanque ab illo propter illicitum connubium iudicio generalis concilij anathematizatus. Cum ergo querimonia eiusdem præfulis excitatus Imperator, prædicto in castro illum obsedisset, venerabili huic viro demandauit, quatenus & ipse cum suis ad hoc negocium festinus adueniret. At ipse tunc immensis vexabatur febribus: & idcirco adimplere non valuit, quod imperabatur. Quam impossibilitatem eius causam ut audiuit Imperator, non credidit, videlicet antiqua suspitione præoccupatus, & putans illum semper exosa sui habere tempora imperij. Respondens igitur cum furore, magnoque spiritu iracundia: Si, inquit, ad me dedignatur venire, ipse cum, quia agrotat, habeo visitare: atque cum hac iracundia mox, ubi hostem expugnauit, Coloniam, ut iam dictum est, properabat, imminetibus nimiumque sese ingerentibus inuidis supra memoratis, qui satis ardentem furoris eius ignem magis ac magis perflabant, linguis maleuolis detrahendo innocenti viro Dei. Sed quia tempus erat iam consolandi, terminumque ponendi fluctibus illis, & tempestati diutina aduersitatis, prospiciens de celo Dominus, statuit procellam eius in auram, & siluerunt fluctus eius. Nam ipsa nocte, qua Coloniam ingressus & officiosissimè à viro Dei erat susceptus, cum se sopori dedisset, videt in somnis quendam quasi venerabilem virum, pontificali veste ornatum, qui illum sic allocutus est: Caue, inquit, o Imperator, nè posthac amplius pecces in conspectu meo Herbertum. Scito illum Deo esse acceptum: in quem si quid admiseris, tu sine dubio portabis iudicium. Nimirum gratia miserentis Dei, taliter præmonendo Imperatorè, ignorantia eius pepercit: quia videlicet in eo, quod virum eiusmodi suspectum habebat, non malitia, sed ignorantia peccabat. Siquidem eiusdem Imperatoris animam timor Domini possidebat, neque scienter disponere aut iudicare quicquam in regno cupiebat, per quod caelestis offenderetur maiestas. Denique cum aliquid de regni negocijs disponere aut iudicare intenderet, dispositiones omnes siue iudicia sua precibus & elemosynis præueniebat: quatenus mens eius & actus caelesti regimine gubernaretur, nè quando exorbitaret agendo vel iudicando, quod diuinis contraireret legibus. Rectè igitur secundum intentionem suam diuino, ut iam dictum est, oraculo præuētus & seruatus est, nè tantorum meritorum pontificè iniuriando, ut proposuerat, ipse reus iudicio diuinitatis existeret.

Vide vtrū am sanctos principes male lingue nonnunquam fallant. Iob 38.

S. Imperator per visum admonetur.

Vide hic sancti Imperatoris encomion.

Vt Imperator sanctum virum, cernentibus emulis, ter osculatus sit. Cap. 27.

Quid multa? Manè factò, cum Imperator mente mutatus virum Dei aduocasset, & id, quod calidius eucnerat, quod superno respectu rex compunctus fuerat, vir sanctus adhuc ignoraret, ac perinde lachrymosis oculis apud illum querelam depromeret, causas requirens, propter quas sibi tandum Imperator infestus existeret, repente, quod non sperabatur, idem Imperator exurrexit, & virum Dei amplexatus est. Ille admirans, hæc pariter consolationis ab eodem dicta accepit: Ex quo ad regni fastigium, Deo donante, conscendi, detrahentium linguis nimium credulus fateor, venerande pater, te exosum habui, & hanc odij trabem in oculo gestans, & ideo nihil videns, iniquum de te iudicium habui, tuamque iustitiam, immò Deum gratiam in te fulgentem, videre non merui. Porro, te tacente, caelum clamat super te, tuamque

Imperator humiliter fateatur errorem suum.

- causam defendit apud me. Nam ipse, qui de sanctis suis curam habet semper & habuit, sicut scriptum est, Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges, dicens: Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari: ipse me pro te corripuit, ut sciam, quod inter electos eius computatus sis. Indulge ergo, precor te, quod in te malignatus sum, vel quod teferuum Dei tangere deliberavi: quia peccatum meum cognosco, nec amplius addam aduersari tue sanctitati. His dictis, semel & iterum ac tertio sanctum pontificem deosculatus est, triplicem nimirum necens dilectionis nodum, de quo Sapiens loquitur: Funiculus triplex difficile rumpitur. Profecio Imperatorem, dignum & ecclesiasticum virum, ut erat eruditus, & literarum scientia ad vnguem perfectus, arbitrari licet euangelij memorem fuisse, vbi primus Apostolorum Petrus trinae negationis culpam, trina dilectionis deleuit confessione, tertio respondens: Tu scis Domine, quia amo te. Pulchre igitur & digne trinum dedit osculum dilectionis & pacis, sub testimonio sanctae Trinitatis: atque hac dulcedine gratiae & honoris, praeterita infestationis amaritudinem superauit. Nec moratus, virum Dei, iam amicum amicum, prope se residere fecit. Hac videntes aduersarij, qui quasi tempus opportunum nacti, aduersum illum conuenerant, suasque diu linguas ad accusandum acuerant, confusi, protinus in fugam conuersi sunt. At verò ceteri benedicebant Dominum, veritatem magnificantes scripturae, dicentis: Quia cor regis in manu Dei est.

Vt Imperatori, suppliciter de uo veniam petenti, prae dixerit obitum suum. Cap. 28.

- N**Ec contentus hac satisfactione rex religiosus, adhuc de iudicio diuino erat sollicitus. Etenim is, in quem peccatum aliquod commissum est, praecipuum quidem vel consilium habet euangelicum, ut peccanti in se ex corde dimittat: sed adhuc timendus est ille, qui legem dedit, quique per prophetam dixit: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. & de quo item scriptum est: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Bene ergo sollicitus, & praeterita reconciliatio non contentus, nocte sequenti, finitis matutinorum solennijs, assumpto vno ex clericis, idem Imperator cubiculum sancti pontificis adiit: sed non ibi quiescentem, verum in proximo S. Iohannis oratorio vigilantem, ut solebat, & orationibus insistentem reperit. Protinus abiecta chlamyde, solo stratus ante pedes eius, in spiritu humilitatis & in animo contrito se suscipi postulat, & ea potestate, quam sacerdotibus suis Dominus contulit, veniam sibi dari cunctorum, quae in ipsum commiserat. Nec moratus omnipotentis Dei famulus, Imperatorem prostratum a terra subleuat, & Christo mediante, qui dixit: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum: ac deinde: Amen dico vobis, Quaecunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in caelo: & quaecunque solueritis super terram, erunt soluta & in caelo: absolutio culpa secundum fidem regis in caelo & in terra peracta est. Erat autem hoc seruo Domini initium sempiternae consolationis, quippe qui de ista valle lachrymarum protinus ascensurus erat ad gaudium diuinae visionis, sicut Psalmista dicit: Beatus vir, cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum. Et subinde: Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion. Etenim hoc idem vir Domini, reuelante sibi spiritu, praenoscens, ait in illo secreto inter caetera ad eundem Imperatorem: Noueris certissime, quia post discessum nostrum, quo nunc separandi sumus, nostras inuicem facies iam in hoc seculo nequaquam videbimus. Eo magis Imperator corde compunctus, iterum in amplexus & in oscula ruit, flens pariter & cuncta penè membra, manus & oculos, collum quoque fixis demulcens osculis. Hoc facto, clam ad cubiculum redijt, moestam reportans memoriam prophetiae beativiri, quam & postmodum, transitu eiusdem subsequente, veram fuisse comperit, & ipse, ut audierat, ore proprio denarravit. Nec sui verò transitus tantummodo, sed & obitus Imperatoris prophetico spiritu hic sanctus Dei praescius extitit, quod postmodum suo loco praesens narratio non tacebit.

Febre corripitur vir sanctus, & Ecclesiasticis sacramentis munitur. Cap. 29.

- I**gitur post discessum Imperatoris beatus Herebertus, caelorum ciuis, longa in hoc seculo peregrinatione fatigatus, cum suspirans prospiceret mansionem aeternam patriae caelestis, tandem febre corripitur: & ecce seruus Domini pro ipsa expectatione peruigil, sentire sese arbitratus est, quod iam veniret, iamque pulsaret Dominus, ut sibi aperiretur. Erat autem tunc temporis in quadam suae dioecesis villa, quae

Nouesij corripitur febre

Vide sancti Imperatoris eximiam humilitatem, & ut agnoscat pontificum auctoritatem. Matth. 18.

Psal. 83.

Psal. 104.

Osculatur tertio sanctum virum Eccles. 4.

Iohan. 21.

Prover. 21.

quæ Nussia dicitur. Cùm igitur urgente atque ingrauescente molestia vexaretur, pro-
 pere Coloniam mittens, Abbatem Eliam accersuit. Quo veniente, ipse, secundùm præ-
 ceptum Apostoli, sacro est unctus oleo in nomine Domini, pariterque corporis & san-
 guinis Domini sacramentis munitus, tunc demùm carinæ illatus est, ut Coloniam de-
 duceretur. Tunc in Apostolorum principis oratorium iussu suo delatus, atque coram
 altari sanctæ Crucis, quod ad medium situm est, depositus, prout valuit, capite oculisque
 ac manibus in cælum protensus, prolixius oravit. Aderant nanque tam ex clero quàm
 ex populo quamplurimi, mirantes pariter & compuncti pro suavitate orationum &
 pietate supplicantis, cui veraciter omni tempore & tunc maximè in extremis suis con-
 gruebat illud Dauidicum: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, ele-
 vatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Oratione ergò bono cum odore ac
 religioso exemplo completa, in cubiculum oratorio coniunctum delatus est. Prædi-
 ctus Abbas ab eodem pro consolatione retentus, continuis duabus noctibus, vbi pa-
 rum quid somni percepisset, visionibus clarissimis instruebatur, quòd eadem infirmitate
 sine dubio idem foret è corpore migraturus.

Visiones Eliæ Abbatis de obitu sancti viri. Cap. 30.

ERat autem huiusmodi vna visio, quam mox hora matutina beato viro, carnis
 suæ solutionem desideranti, hoc modo retulit: Videbam, inquit, me beati Petri
 oratorium introisse, & ecce illud erat quasi magna & solenni frequentia plenum,
 splendidis clericorum atque sanctimonialium choris consistentibus, & quasi ad
 procedendum paratis obuiam cuidam magnæ personæ, ut ab ipsis honorificè suscipe-
 retur: quo videlicet honore sacris illustresque personas in tempore præuenire, Eccle-
 siastica consuetudinis est. Nesciebam, inquit, quæ illa deberet esse persona, veruntamen
 magnam aliquam atque insignis reuerentiæ suscipiendam fore personam, meus somni-
 antis sensus habebat. Ergò licet tremebundus, in gradu meo consistens immotus, eum,
 qui primus inter eos videbatur, acciui, & quisnam ab ipsis suscipiendus foret, percon-
 tatus sum. Ille respondens: Deo, ait, sanctisque omnibus dilectum, videlicet Archiepi-
 scopum Herbertum venimus susceptum. Ego vehementer admirans tanti tamque
 splendori occurrentis festiuitatem, hæc audiui ab eodem protinus: Si scires, qualiter vel à
 quibus postmodum suscipiendus est, nequaquam admirareris super hoc processu nostro,
 qui re ipsa longè minor est. Huiusmodi visum is, qui viderat, beato viro confestim dilu-
 culò referens, verè tanquam bono nuncio sanctam lætificabat animam, dissolui & cum
 Christo cupientem esse. Nam expectationi desiderioque eius anhelanti celerem adesse
 pollicebatur effectum, & eam, de qua iam supradictum est, discessus sui confirmabat
 præscientiam. Denique & ante visionem hanc aliud quiddam iam dictus vir veneran-
 dus Elias viderat, quod proculdubio ad eiusdem rei significationem pertinebat. Fuerat
 autem huiusmodi somnium, eundem pontificem, sacris atque festiuis indumentis per-
 ornatum, procedere quasi ad celebranda solennia Missarum, solum tamen atque inco-
 mitatum, clero expectante taciturno: cuius idem pontifex, quasi Romam peregrè pro-
 fecturus, benedictionem flagitaret: qui & solus, ut videbatur, declinavit, & nusquam re-
 pertus est. Talia, non dubiam interpretationem habentia, cum ille tristis referret, vir
 beatus in abundantia lætitiæ suscipiebat: quippe qui iam dudum finem suum habens
 præcognitum, presentibus adhuc iuuabatur documentis, ut diceret: Disrumpe vincu-
 la mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Maiora his, per quæ longè vel propè beati huius
 viri transitus vel meritum significatum est, loco alio seruata sunt. Nunc eundem eius
 conceptum sermo prosequatur transitum.

Vt vir sanctus fratrem suum flentem consolatus sit. Cap. 31.

CUm ergò absque dubio per præsentis ægritudinis molestiâ pulsaret Dominus,
 hic seruus fidelis aperire illi properabat, lumbis iam dudum præcinctis, & lu-
 cernis clarè ardentibus. Distribuebantur omnia, quæ superfuerant, pauperi-
 bus, ut profecturus ad æterna tabernacula, pauper ipse grata vice recipere-
 retur. Residebat autem ad caput lectuli frater eius Comes, nomine Gezemannus,
 profundas lachrymas atque amarissimos continuans gemitus, velut qui in ma-
 gno pelago tempestatem circumspectans, fractoque gubernaculo naufragus periclita-
 retur. Cui vir piissimus valde compatiens: Quid, inquit, frater mi tam miserabili temet-
 ipsum afficis eiulatu? Parce, quæso, lachrymis & gemitibus: quia sperantibus in se non
 deerit consiliarius & consolator Deus. Tu ergò iacta cogitatum tuum in illo: & quia
 cunctis

Jacob. 5.
 Extremam
 vñtionē &
 Eucharistiā
 moriturus
 accipit.

Psal. 140.

Visio Eliæ
 Abbatis.

Alia eius
 visio.

Psal. 115.

Moriturus
 omnia sua
 largitur pau-
 peribus.

Optimè cō-
fult fratri
suo comiti.
Luc. 16.

Prædicat
obitum Im-
peratoris.

cunctis in hoc seculo viuendi tempus breue est, & migrare oportet, nunc interim præparare, & miserere animæ tuæ, vt dignus habearis seculo venturo. Præparationis hic modus tibi pernecessarius & optimus est, vt de rebus tuis quoad potes, pauperibus impertiendo, amicos tibi facias: vt cū defeceris, sicut ait Dominus noster, recipiant te in æterna tabernacula. Hæc & huiusmodi salubria monita danti, ille respondit: Ista, Domine mi, Deo adspirare, libenti animo agere curabo: sed tuus ab hac vita discessus, fratris tui orphanitas & inconsolabilis animæ meæ viduitas est. Nostri præterea quia maiestas imperialis tuis omnibus propinquis aduersa semper extitit, & dum adiuueres, tunc quoque nobis propter ipsum periculosus erat status vitæ præsentis. Eccè autem refugium nostrum, murus & antemurale nostrum cadit, dum tu ab hac vita discedis, cuius muniebamur virtute & gratia, magnisque apud Deum & homines meritis peruulgatis. Ad hæc vir Dei spiritu prophetico prædoctus: Regem, inquit, immortalem modis, quibus iam dixi, stude tibi efficere propitium: de isto autem homine communis necessitas finem factura est, vt & ipse viam vniuersæ carnis ingrediatur. Noueris enim quia post obitum meum, trium non peraget annorum curriculum.

Vt in extremis pauperum memorem sese declararit. Cap. 32.

Psal. 41.

Pauperes
vocat fra-
tres suos &
dominos.

Prouer. 19.
Eccl. 3.

2. Cor. 9.

Commēdat
pauperes
primarijs
viris.

Post hæc, morbo inualescente, iamque non incerto eius transitu, spirituales ipso iubente à fratribus exequiæ psalmorum decantationibus inchoantur. Ipse quoque pectoris anhelantis, quoad poterat, citharam extendebat, pariter psallens & quodammodo dicens: Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis usque, ad domum Dei, in voce exultationis & confessionis. Interea pauperum procuratorem, cui curam illorum ipse commiserat, inter moerentium cateruam cominus sibi assistere vidit. Et quid, inquit, nunc agunt fratres mei? Num illorum seruitio deest aliquid? Dicebat autem de dauperibus. Etenim illos humili conscientia fratres suos, immò & dominos & patronos apud Deum æstimare consueuerat. Cū ille cuncta, quæ sibi assignata fuerant, se expendisse, iamque nihil superesse respondiisset, protinus ecclesiæ præpositum, & ciuitatis accersiens aduocatū, his illos allocutus est: Audistis, charissimi, immò & vigilanter audire debetis scripturam dicentem: Quia foeneratur Domino, qui miseretur pauperi: & quia sicut ignem extinguit aqua, ita eleemosyna reficit peccatis. Ego si quid exempli boni secundum verba hæc vobis præbui, si quid in pauperibus seminavi, nunc iam reposita compensabitur merces, & messis, quam acquisiui, nunc iam recipienda est, sicut item scriptum est: Qui parce seminat, parce & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Iam enim vobiscū diuitius non ero hic, vbi seminatur. Migrandum est, & iam hora instat, vt eam illuc, vbi meretur, propria corporis mei, prout gessi, recepturus. Vos igitur tanquam filios charissimos pater moriens & vltimum spiritum trahens, hac nouissima testatione conuenio, quatenus pauperum memores sitis, atque hoc animæ meæ solatium impendatis, vt quoad usque successor episcopus subrogetur, constitutum à me pauperibus refrigerium, vestra suppeditante cura, non desit. His auditis, vehementer compuncti sunt, seque hoc libentissimè acturos sponderunt, eo magis abeuntem congemiscentes, quòd factis præteritis perpenderant conuenire verba nouissima, respicientes qualis erat, qualiter vixerat, quanto sibi semper studio misericordiam thesaurizauerat, & instantis horæ necessitatem finemque, in quo laus omnis canitur, quam sapienter prouiderat.

Prædicat quis ipsi sit successurus, & moritur. Cap. 33.

Prædicat
quem sic ha-
biturus suc-
cessorem.
Moritur.

ET quia de successore mentionem fecerat, altiùs in planctum excitati, velut pupilli iam deserti, percontabantur & queritabant, quisnam tanto præfulse viduatam recepturus foret matrem ipsorum ecclesiam. Ille, aiebant, virtute venerabilis est, & ille alius vt cunquè idoneus est: atque ita diuersorum qualitates perpendendo, sollicitudinem suam inuicem anhelando conferebant. At ille prophetico, vt iam supra dictum est, prædoctus spiritu: Neque illum, inquit, neque hunc, quem putatis: sed Pilegrinum habebitis episcopum, & hic in hac ecclesia pontificatus officium breui tempore administrabit. His dictis, carne solutus, de vitæ præsentis angustia ad æternam patriæ sempiternam consolationem ascendit, fructum percipiens perpetuæ iucunditatis. Migravit autem septimo decimo Calend. Aprilis, sepultusque est in Diuitensium castro, in oratorio sanctæ Dei genitricis, quod ipse condidit, multis deinceps ibidem coruscans miraculis ad laudem Domini nostri Iesu Christi. Vbi cū sanctum corpus eius humatum fuisset, tunc demum reminiscens is, qui villicus sancti pontificis extiterat in chor-

in chorte ipsa, in qua iam dictum per superius memoratam reuelationem constructum erat oratorium, admirando diuinam prouidentiam, dicebat: Locus hic, in quo corpus hoc sanctum sepultum est, rumulus erat omni tempore herbidus, semper mundus & amoenus, omniumque oculis iugiter gratiosus. Quod nimirum laudibus proficit beatissimi viri, cuius futuris exequijs seruandisque reliquijs taliter sese loci facies, iubente Deo, preparauit, ut semper seruaretur viridis ille sinus terræ, in quo requiescere haberet possessor sempiternæ viriditatis, cui reposita erat hæreditas incorruptibilis, incontaminata, & immarcescibilis. Proinde cum Apostolo regi seculorum immortalis, inuisibili, soli Deo honorem dicamus & gloriam, in secula seculorum, Amen.

Nota de loco sepulcri eius.

1. Tim. 3.

Visio oblata Epponi episcopo post obitum sancti viri. Cap. 34.

Eodem tempore vir memorabilis Eppo Babenbergensis episcopus, præclaris moribus, & non contemnendis florebat virtutibus. Hic tam longè positus, eadem nocte, qua vir Domini Herebertus, post emeritam vitæ huius militiam, supernum, ut iam dictum est, donatium accepit, visionem vidit huiusmodi: Ingredebatur quasi quoddam magnam splendidumque Capitolium: & ecce illic innumerabilis residebat concio personarum venerabilium, episcoporum, abbatum, regum atque Imperatorum, cæterorumque cuiuscunque ordinis virorum illustriū, secundum suum quique ordinem vestiti, & omnes pulchri ac reuerendi, quasi ad agendum generale concilium congregati. Porro in medio confidentium, loco euidenti sella videbatur episcopalis, seorsum nondum habens: Veruntamen ad hoc parata, ut in illa resideret aliquis. Ut ergo tanta amplitudinis locum, tamque venerandæ multitudinis conuentum introspicens vidit, sicut ipse referebat, admiratione pariter & timore compressus stetit, & nequaquam introire præsumpsit. Nam visionem hanc diluculo Imperatori Henrico festinus intimare curauit. Is enim tunc inibi degens, Quadragesimam celebrabat. Aiebat ergo: Cum irà stare stupefactus, ecce vnus de illo sancto senatu, tantoque quasi patritiorum cœtu surgens, & vsque ad me pro foribus stantem procedens, quem & ego dudum noueram, apprehensum manu introduxit me, annuens ut super sedem vacantem, sicut iam dictum est, residerem. Ego veritus, hoc facere recusauit. Sciebam enim sellam eandem positam non mihi, sed alteri, quæ eatenus ignorabam, viro maioris reuerentiæ & dignitatis amplioris. Nec mora, is, qui cõuentus eiusdem primatum tenere videbatur, duobus ex eodẽ confessu venerabilibus episcopis præcepto edixit, ut foras exeuntes, eum quæ primum inuenirẽt stantem & paratũ, introducerent, & in sede illa media, quoniã sessioni eius præparata fuisset, dignè collocarẽt. Fecerunt illi, ut fuerat imperatũ: & ecce quem adducebant, is erat dominus Herebertus archiepiscopus Coloniensũ, sacro redimitus ornatu, tanquam in die solẽni ad celebranda solennia Missarũ. Eum in illa sede mediũ, ut fuerant iussi, sedere fecerunt. Veruntamen vnum ad ornatũ eius, scilicet balteus, deesse videbatur. Cum ergo vidissent illũ principes tantum confedentes, balteumque illi deesse animaduertissent, quasi vehementi admiratione concitati, sciscitabantur quisnam ille esset, qui tanti pontificis ornatũ diminuere præsumpsisset. Ad hæc ipso tacete, prælocutus est vnus de primoribus: dixitque, quod is esset Imperator Henricus. Hæc, ut iam dictũ est, venerabilis episcopus manẽ factõ Imperatori retulit, pariterque, ut erat certus de visionis veritate, affirmabat, quod sanctus Domini Herebertus iam separatus à terrenis, & translatus esset ad immortalẽ senatum curiæ cælestis. Nec verò illum constantia sua fefellit. Nam post dies aliquot nuncius venit, qui Imperatori sacram, ut iam dictum est, Quadragesimam celebranti, Coloniensis archiepiscopi obitum annunciauit. Requisitus quoque diligenter, quando obisset, & vtrum noctũ, an interdũ de corpore migrasset, cum sicut se res habebat, respondisset, admirati sunt tam Imperator, quam is, qui visionem viderat, episcopus, quod talia tamque longè positus Dominus fuerit reuelare dignatus. Nam ipsa nocte, qua visum episcopus viderat, sanctum Domini migrasse constabat. Sed & antequam nuncius iam dictus adueniret, Imperator non incredulus visioni, responderat eandem episcopo narranti: Si balteo caruit, me prædone, ille sanctus & venerandus vir, Domino adiuvante, meque operam dante, rapina hæc restitueretur illi. Recordabatur autem & nouissima eius colloctionis, qua Imperator pro reatu suo coram illo satisfecit, & hoc ab eodem audiuit, quod d suas iniuriam ulterius facies non essent visuri. Item & illud prudenter in hæc coniectorem non latebat, quia quod à se dicebatur vir tantus balteo suo spoliatus, hoc erat, quod à se non fuisset dignè pro meritis suis honoratus. Igitur Imperi-

Visio Ep-
ponis epi-
scopi.

Imperator
S. Henricus
celebrat
Quadrage-
simam iei-
nium.

Pius Impe-
rator agno-
scit culpam
suã, & cam

largissimis
elemofynis
&c. expiat.

Imperialem manum largiùs extendens, dona Christi Ecclesijs pauperibusque distribuit, sacrisque Missarum solennijs, psalmis & orationibus transitum beati præfulis edixit celebrari, cui balteum ipse sustulisset: id est, qui viuentem longè minus, quàm decuerat, honorificasset. Verè vt sapiens hoc egit, quia nimirum nullo modo meliùs rapinam eius poterat restituere, quàm faciendo pro semetipso fructus dignos pœnitentiæ. Quapropter arbitrari licet, visionem huiusmodi non tantum pro beati præfulis honore, verum etiam pro eiusdem Imperatoris melioratione celebratam fuisse: quoniam ipse superiùs memorata satisfactione sua promeruisset, vt sicut eum persona nō accusabat, ita nec illum superstes causæ vestigiū accusaret. Nam in prædicta visione sancto percontante concilio, quis ornatum eius minuisset, diligenter notandum, quòd non ipse beatus præful respondit, neque Imperatorem accusauit: quia videlicet viuens, euangelici memor præcepti, totum ex corde suo dimiserat illi. Itaque vel modicum causæ vestigiū, quòd supererat, nè accusaret eum, pulchrè talis visio iuuat, ad misericordiæ opera fuscitans eius animam.

Matth. 28.

De miraculis ad eius monumentum, & quadam visione mirabili. Cap. 35.

Miracula
ad eius fa-
cras reli-
quias.

INterea tumulus beati viri, locus (vt erat) apparebat esse refugij fidem habentibus, & ex quacunque necessitate confugientibus ad protectionem Dei celi: & velut quidam riuus paradisi, gratia curationum exinde fluebat vbertim. Sanabantur infirmi, illuminabantur cæci, erigebantur contracti, currebant claudi, paralytici curabantur, dæmones de obsessis corporibus effugabantur. Vnum autem inter cætera contigit infra tricenarium funeris, quod pro sui magnitudine non prætereire, immò & imprimis narrare dignum est. Res enim gesta, est valdè mirabilis, & penè esset incredibilis, si non ex sanctis canonicisque constaret scripturis, angelos quoque, qui vique spiritus sunt, & carne non teguntur, interdum visos & auditos fuisse ab hominibus sensibus corporeis. Siquidem hoc accidit, vt spiritus beati huius viri, iam carne solutus, homini viuenti visibiliter appareret, sermonemque conferret: cuius videlicet sermonis subsecuta veritas testatur, non phantasticum, sed verum & diuinum fuisse, quod ostensum est. Res hoc modo gesta est: Vir vitæ venerabilis Volpertus, cœnobij, quod ab eodem sancto pontifice constructum fuerat, pater primus, recenti tanti præfulis obitu magis excitatus, quotidianis maximeque nocturnis peruigil insistebat orationibus. Erat multorum monachorum pater, quippe cui propter egregiam vitæ conuersationem, scientiam quoque & dilectionis abundantiam, non solum præfati cœnobij, verum etiam monasteriorum sancti Pantaleonis, sanctique Viti cura vel prouidentia commissa fuerat. Huic per omne tempus vitæ continuum penè studium fuerat, matutinos præuenire hymnos, solitarijsque vigilijs psalmos decantare Dauidicos: & hunc sanctum feruorem eius dolor, qui de tanti patris obitu acciderat, maiorem, vt iam dictum est, effecerat. Cùm ergò quadam nocte ad hoc ipsum opus ardentius assisteret, & magno charitatis igne sanctæ orationis incensum adoleret, reuerà fumus aromatum eius altius ascendit, & ante oculos Domini in cælum vsque peruenit. Nam illo diutius orante, respectus diuinitatis super eum factus est, & locus contremuit, iuxta quod in psalmo, saluo altiori sensu, scriptum est: Qui respicit terram, & facit eam tremere. Stabat autem ipse prope sepulcrum beati antistitis, & quem viuentem dilexerat, eidem sepulto mente & corpore ardentem inhærebat. Cùm igitur locus intremuisset tam validè, vt tota monasterij fabrica funditus quati videretur, mortalis, vt erat homo, inhorruit quidem, sed non modicam habens fidem, cœptam continuabat orationem, cornu altaris apprehendens. Iterum à parte orientali murus templi, cum magno sonitu intremuit, & omnia circumstantia moueri visa sunt. Ecce autem & sepulcrum beati viri patefactum est, & sanctus Dei egredi visus est. Isque stans prope virum iam dictum, leniterque tangens illum, quid operaretur, sciscitatus est. Hoc, vt iam supra dictum est, omninò incredibile videretur, si nusquam Ecclesiasticis contineretur literis, aliquos Deo volente corporaliter visos fuisse mortuorum spiritus, si non etiam angeli ab hominibus Deo placentibus fuisse hospitio suscepti legerentur. Sed & Danielin visione angelica conturbatus, eodem, qui apparuerat, fatagente confortatus est. Cùm igitur & istum beatus pontifex alloqui inciperet, tangens priùs latera eius baculo pontificali, cum quo fuerat tumulatus, vires ille resumpsit, & ad interrogata respondere præualuit. Nam sic ex visione & ex prædicto fragore fuerat tremefactus, vt non stare præualeret, immò & vix ad sedendum virtus sufficeret. Cùm ergò percontanti quid operaretur, breuiter pro se respon-

Volperti
I. Abbaris
Tuitienfis
egregia
laus.

Psal. 103.

S. Herebertus loquitur post obitum cum Volperto Abbate.

Ge. 18. & 19.
Dan. 10.

respondisset, confessusque, qui apparuerat, intulit hæc : Orationibus, frater mi, sedulus vigilanter insiste, & viuorum atque mortuorum parentum vel familiarium tuorum salutem exorans, mei quoque memoriam abundantius habe. Scito enim & veritatem loquenti mihi præbe fidem, quia obitus mei die tricesimo qui nunc imminet, mecum pransurus es. Hoc ille audito, penè exanimatus resedit in eodem loco. Tandem verò spiritum paulatim attrahens, respirauit, baculoque innixus surrexit, & corpore ac mente tremens, vix ad lectulum peruenit. Manè factò, in conuentum fratrum de more processit, sermonem protulit adificationis satis eloquenter & cum spirituali ornatu magnæ venustatis, inter cætera maximè illud exhortans, quod egregium decus est monachorum, vt videlicet oris sui custodiam haberent ad silentium : quia sicut propheta testatur, cultus iustitiæ est silentium. Porro visionem, quam viderat, tunc interim reticuit: conuentum autem soluto, seniores tantum, & qui magis spirituales esse videbantur, secretius aduocauit, & quæ viderat, quæque audierat, cuncta per ordinem retulit. Illi rem non vt erat attendentes, & longè minùs quam erat estimantes, suo sensu loquebantur, dicentes ei nihil aliud fuisse quam quod est humanæ consuetudinis : scilicet quem viuentem dilexerat, eundem mortuum præ oculis cordis cogitatione continua versabat, & cogitationes vigilantis curamque dilectionis, quam erga illum habebat, sequebantur huiusmodi somnia. At ille audiens hæc, nihilominùs sciebat, quid vel qualiter vidisset : magisque suæ conscientie, quam aliorum credebat opinanti ignorantie. Quid multa? Obitus beati viri dies instabat tricesimus, & prædictus monasterij pater ad eundem diem copiosas pauperibus impensas præparabat. Oportebat autem illum propter hoc ipsum exire ad quandam suæ vel Ecclesiasticæ possessionis villam, quæ fermè decem miliaribus à monasterio procul aberat, vbi quæ necessaria erant futuro diei, præparare præsens ipse properanter iussit. Hoc factò, nauem conscendens, velociter per alueum Rheni ad monasterium reuertebatur. Iam hora sexta rogabatur à comitibus, vt pranderet : quoniam & ipsi ita iucundum de more erat, & hora satis opportuna commonebat. Ipse quoque non abnuens, immò & ex charitate iuuentuti famulanti condescendens, præmisit opus Dei, sextamque horam de more cum duobus, qui obsequio eius aderant, fratribus canere incepit. At vbi ventum est ad lectionem, quam nos Capitulum dicimus : hæc autem erat, Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur : mors illi vltra non dominabitur : quòd enim mortuus est & c. respondentibus illis, Deo gratias : continuo spiritum exhalauit. Quòd videntes qui simul aderant fratres, sociique vel comites, vehementer attoniti, & repentino stupore præuenti, paulisper attendentes, protinùs voces cum eiulatu leuauerunt, paulò antè læti, nunc autem tristes, quippe qui citharam suam in luctum, & organum suum videbant versum esse in vocem silentium. Egressus est vnus, vt terrestri itinere præcurreret ad monasterium, vt rem fratribus intimaret. At illi qua hora nuncius hic ingressus est, ad cœnandum confederant, alacriter sui patris aduentum, & subsequitur diei, quæ tricesima beati præfulis erat, spiritualem expectantes lætitiã. Vt ergò nuncium huiusmodi confidentibus innotuit, pariter cuncti non leuiter congemuērunt, mente concussi, & suis penè cuncti sedibus excussi, tam miserabili gestu tamque lachrymoso processu, vt nulla sermonis copia satis exprimere possit. Vulneri quippe adhuc recenti, id est, dolori, qui de beati præfulis obitu acciderat, vulnus hoc aliud superaccesserat. Itaque filiorum animos non medio critè tangebant tam confinia, tamque contigua patrum funera. At ille venerabilis pater qui nunc taliter discesserat, reuerà feliciter ad æternæ vitæ prandium cœnamque immortalitatis inuitatus processerat, veram visionem suam, verum oraculum illius, exitu suo comprobans, qui dixerat illi, Quia die obitus mei tricesimo mecum es pransurus. Allatum itaque defuncti corpus, prope sepulcrum eiusdem varis sui, videlicet sancti præfulis, cum libitina depositum est. Ecce autem inter exequiarum vigilias pauper quidam, à cunabulis contractus, quem idem sanctus pontifex, dum adhuc viueret, alebat, inter sepulcrum sancti & huius defuncti feretrum tristis proreperat, & inter duos mortuos, suæ inopis vitæ patronos, iacens, tota nocte se illis superstitem esse deplorabat. Viderunt illum, qui coram Deo viuebant, & eadem clementia, qua viuentes in carne victualem illi præbebant alimoniam, defuncti iisdem mirabilem totius corporis eius operati sunt medelam. Denique circa lucis exortum, matutinos fratribus hy-

Silentij cura, egregiū decus monachorum. Esa. 32.

Volpertus Abbas religiosus, subito obdormit in Domino.

Contractus ad sepulcrū S. Herberti curatur.

dentque illum extensum iacere, riuumque terri sanguinis per paucorum. Allata pro-
 tinus aqua, refocillatus est, & post pusillum sanus surrexit, ac permansit incolumis. Hu-
 ius opus virtutis rectè vtriusque ascribi debet meritis. Cæterum à beati præsulis trans-
 itu, intra paucorum dierum decursus, viri pariter & mulieres fermè quadragintaquin-
 que diuersis incommodis liberati sunt ad sepulcrum eius gloriosum, laudantes nomen
 Domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuunt & regnat Deus per
 omnia secula seculorum, Amen.

Multa mi-
 racula fiunt
 ad eius se-
 pulcrum.

VITA S. GERTRVDIS ILLVSTRISSIMÆ
 VIRGINIS, CONSCRIPTA AB AVTHORE QUIDEM

*anonymo, sed qui testetur ea se scribere, quæ partim ipse viderit, partim ab idoneis
 testibus auditione acceperit. Porro stylus in gratiam lectoris mu-
 tatus est per F. Laur. Surium.*

PROLOGVS.

Sancta ac indiuidua persuasi charitate credimus, & stabili
 atque inconcussa fide tenemus, ijs, qui iter illud, quod ad ce-
 lestem perducit patriam, ingredi, cunctaque huius labentis
 seculi lucra & emolumenta abijcere cupiunt, ad æterna illa
 capefenda præmia impendiò hoc adminiculari, si res ge-
 stas sanctorum vtriusque sexus hominum, ad aliorum pro-
 fectum & ædificationem, vel breuiter, at bona tamen fide,
 siue scribendo, siue concionando commemoremus: vti
 illorum exempla pectorum nostrorum tenebras flamma
 feruentis amoris & ardore sanctæ compunctionis illustrent.
 Atque hanc ob rem, adiuuante nos omnium opifice sancto
 Spiritu, de vita beatissimæ virginis Christi Gertrudis, eiusque conuersatione, qua secun-
 dum Deum & monasticam disciplinam, dum esset in humanis, regulariter vixit: ad ex-
 emplum sanctæ familiæ Christi, ea iam scribere aggrediar, quæ vel ipse meis vidi oculis,
 vel à testibus idoneis & fide dignis accepi: maximè id à me poscente sacra virgine &
 Abbatissa Dominicana, sanctaque * Niualensis cœnobij, cui Gertrudis beatissima præ-
 fuit, congregatione.

* Niualensis

NARRATIO.

17. Martij.

* Itanz

T quidem, quòd ad illius genus & familiam attinet, longum est ea
 hic recensere: præsertim cum in tota Europa apud omnes peruul-
 gata sint clarissimæ stirpis huius & loca & nomina. Ad alia igitur ac-
 cedamus; Cùm in paternis ædibus versaretur sacra puella Gertru-
 dis, ad pedes beatæ memoriæ parentis suæ * Itæ, die ac nocte verbi
 Dei sapientiam meditabatur, Deoque chara & hominibus grata ac
 amabilis, coætaneas suas longè anteibat. Fuit verò hoc primum illi-
 us in Christi seruitio initium, quemadmodum ab homine veraci & iusto, qui præfens il-
 lic aderat, cognoui; Cùm pater illius Pipinus regem Dagobertum in suas ædes ad
 splendidas epulas inuitasset, quidam eò adolescens aduenit, filius ducis Austrasiorum,
 isque tum à rege, tum à parentibus S. Gertrudis eam sibi coniugem dari petijt, suam il-
 lis, vt est seculi huius more comparatum, vicissim amicitiam & studium promittens. Et
 regi quidem iucundus fuit hic sermo, hortabaturque patrem puellæ, vt ad ipsius con-
 spectum puella vnà cum matre adduceretur. Venerunt illæ, tamen si ignorarent, quam
 ob causam rex illas acciri voluisset: inter edendum autem cùm ex puella rex sciscitare-
 tur, num illum adolescentem auro fulgentem & sericis comptum vestibus, vellet ha-
 bere sponsum, illa indignabunda, etiam adhibito iureiurando, respondit: Ego neque
 hunc, neque quenuis alium mortalem hominem, sed Christum Deum ac Dominum
 meum volo sponsum habere. Quæ cùm audiisset rex & proceres eius, stupebant ad
 ram teneræ puellæ sermonem, diuino vtique instinctu prolatum: porro adolescens pu-
 defactus, recessit cum indignatione. At illo posthabito, sancta Dei puella ad matrem se
 contulit.

Pipinus pa-
 ter S. Gertru-
 dis obit.

Ab illo autem die animaduertentur parentes eius, regi illam non mediocriter char-
 ram esse. Elapsis indè annis quatuordecim, Pipinus vita functus est. Tum verò matri vi-
 cluæ